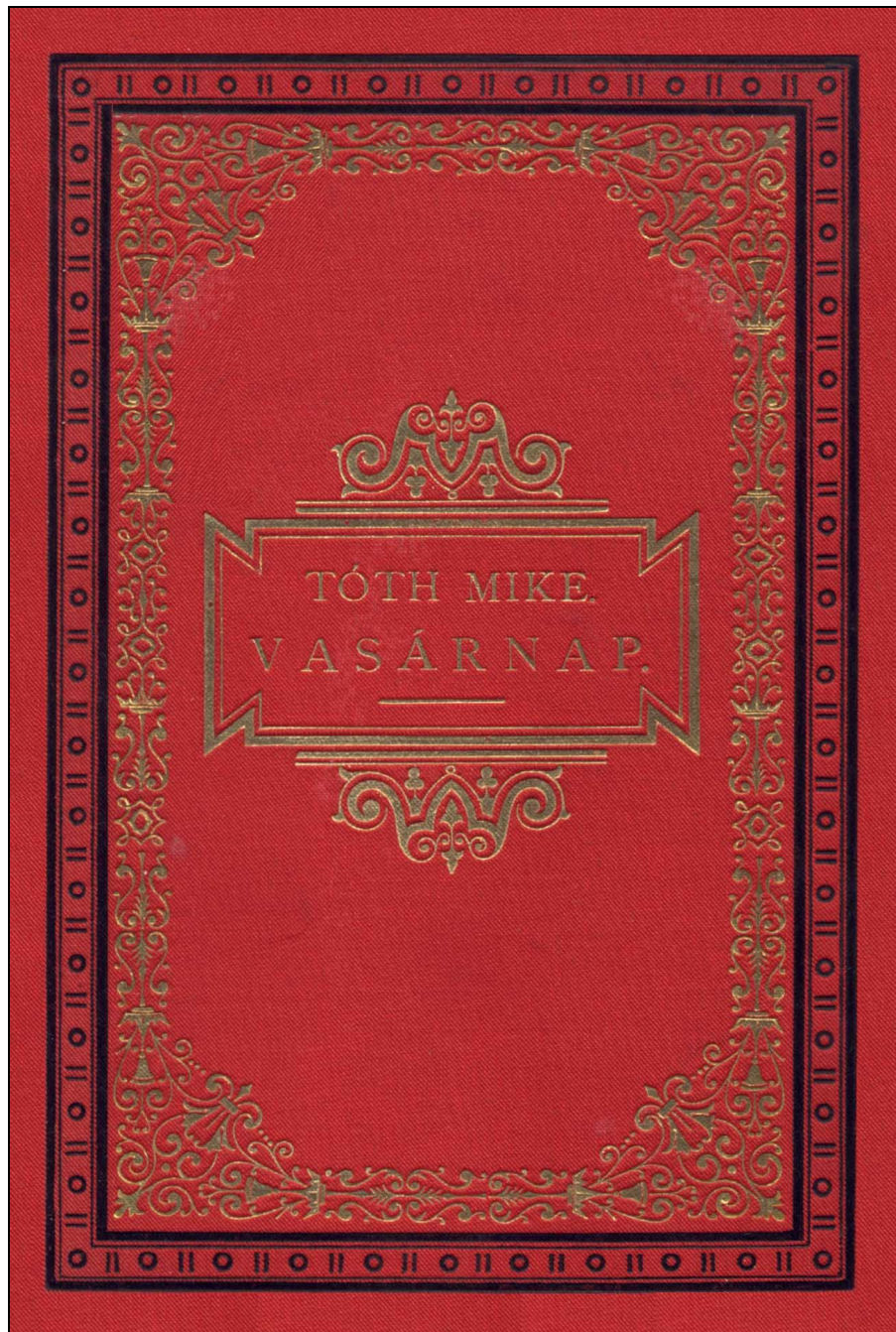

Tóth Mike Vasárnap

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Tóth Mike

Jézus Társaságának tagja és főgimnáziumi tanár

Vasárnap

Az egyházi hatóság jóváhagyásával

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció Kalocsán jelent meg 1889-ben, Holmeyer Ferencz könyvnyomdájában. Az elektronikus változat a jezsuita rend magyarországi tartományfőnökének az engedélyével készült. Az elektronikus könyvet szabadon lehet használni lelkipásztori célokra. Minden más szerzői jog a jezsuita rend magyarországi tartományáé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	4
Isten rendelé	4
Miért határozott Isten különös napot tiszteletére?	7
Tilos munka	8
Miért szünetel vasárnap munkánk?	11
Az első keresztények.....	13
A vasárnap megszenteltelenítése káros az egyes emberre s az emberi társadalomra nézve .	15
Polgári törvények.....	18
Jutalmazás	21
Szabad	26
Mentegetődzések.....	27
El kell szomorodnunk	30
Elrettentő okok.....	33
Büntetések.....	34
Végző.....	37

Előszó

A vallástalanság sötét fellegei hazánk egét is mindinkább elhomályosítják. S amely arányban csökken nemzetünknek a hit üdvös fénye, épp olyanban növekedik boldogtalansága, nyomora, kétségbeesése. – De ezen nem lehet csodálkoznunk, ha arra emlékezünk, hogy Isten még nagyobb büntetésekkel fenyegetőzik ünnepeinek megsértése miatt, s azt mondja, hogy azokat, kik ünnepeit megfertőztetik, haragjának tüzével fölemésztí.

Nemzetünk s népünk vészes jövőjét szem előtt tartván, fájdalmasan feljajdul a papság, felsóhajtanak az egyházmegyei zsinatok a vasárnap s ünnepek megszenteltségének fölött. Ama feljajdulások némi visszhangja e kis könyv, mellyel a szerző legalább olvasóinak üdvét és jólétét óvni szeretné.

Isten rendelé

I.

Sajátságos tünemény a történelemben az, hogy a világ majdnem minden népe az időt hétnapi szakokra osztja fel s hogy a hetedik napot szentnek tartván a maga módja szerint ünnepli. – Erről 900 évvel Krisztus előtt Hesiod is tanúskodik, midőn mondja: „A hetedik nap szent;” valamint Porphyry, midőn a föníciaiakról ezeket írja: „A föníciaiak a hétnek egy napját szent napként megülték.” Eusebius pedig azt mondja, hogy „a bölcsek és a költők majdnem mind a hetedik napot szent napnak ismerték el.” A nevezetes zsidó történetíró Flavius József hasonlóképpen nyilatkozik, mondván: „Lehetetlen csak egyetlen egy görög vagy barbár várost is találni, mely a hetedik napot nyugalom napjának el nem ismerné.”

Honnét magyarázható a népek ez összhangzó szokása? Az bizonyára valami közös őshagyományból származik, mely Isten akaratában gyökerezik.¹ Nem is kell Istennek erre vonatkozó akaratát sokáig kutatnunk, ott van az mindjárt a szentírás kezdetén. „És befejezék Isten a hetedik napon munkáját, melyet alkotott vala; és megnyugovék a hetedik napon minden munkájától, melyet véghez vitt vala. És megáldá a hetedik napot és megszentelé azt.”² Isten saját példájával is megszentelte; de meg is áldotta, hogy mások e napot hasonlóképpen szentnek tartsák.

Azért a szentírás más helyütt világosan ki is mondja: „Holnap a szombat nyugodalma az Úrnak van szentelve.”³ – Sőt Isten ez akaratát a „tíz parancs” harmadikában ünnepélyesen kijelenté, mondván: „Azon legyetek, hogy szombatomat megtartsátok; mert ez jel közöttem és közöttetek a ti nemzedékeitekben, hogy tudjátok, hogy én vagyok az Úr, ki titeket megszentellek. Tartsátok meg szombatomat, mert szent az nektek.” „Megemlékezzél, hogy a szombatnapot megszenteljed.”⁴ S e parancsát többször ismétli ugyanott. „Tartsátok meg szombataimat. Én vagyok a ti Uratok Istenetek.”⁵ „A hetedik nap, mivel a szombat nyugodalma, szentnek hívassék ... Az Úr szombata az minden lakhelyeteken.”⁶ És ismét: „Szombataimat is adám, hogy jelül legyenek közöttem és közöttük; és tudják, hogy én

¹ Vö. Corn. a Lapid. in Gen. II. 3. – Szinten Corn. a Lap. ad Eccles. 33,7–10. – Deharbe, Erklärung des kath. Katekismus. II. Aufl. 3. Bd. 217. lp.

² Ter 2,3.

³ Kiv 16,23.

⁴ Kiv 31,13.14; Kiv 20,8–11.

⁵ Lev 19,3.

⁶ Lev 23,3.

vagyok az őket megszentelő Úr.”⁷ Igenis „Ő különböztette meg az időt az időtől, rendelve ünnepeket ... Némelyeket az Isten fölmagasztalt és megdicsőített és másokat köznapokká rendelt.”⁸ De még áldozatoknak bemutatását is rendeli e heti ünnepen.⁹

Hogy Isten e törvényének folytonos megtartását szándékozta s akarja, világos először azon körülményből, hogy a tíz parancsolat közé sorozta; valamint tehát a 4-ik és 5-ik s a többi 9 törvény soha sem szűnhetik meg, úgy a harmadik sem. De másodszor a mi viszonyunk Istenhez e földön mindig ugyanaz marad s következőleg a hét egyik napja megülésének oka sem szűnhetik meg soha. Végre harmadszor maga az Üdvözítő is, tanítványaival együtt, a hetedik napot megszentelte, amint a szentírás több helyén látható; így Lukács evangéliumában: „És jöve Názáretbe, hol felnövekedett vala és beméne szokása szerint szombatnapon a zsinagógába.”¹⁰ E napot tehát tisztelé és rendeleteit vallásossággal teljesíté.

II.

Ha fontolóra vesszük, hogy Isten egyedüli s korlátlan ura minden időnknek, hogy övé kivétel nélkül minden nap; nem kellene-e életünk minden napján Istennek szolgálnunk, őt tisztelnünk, dicsőítenünk és szeretnünk? Miként a próféta szól, úgy kellene minden embernek készségesen fölkiáltania: „Áldom az Urat minden időben; az ő dicsérete számban lesz mindenkoron.”¹¹ – Minden nap és mindenben, még anyagi dolgainkban, még a legközönségesebb kézimunkánkban is Isten tiszteletét kellene keresnünk, mint Szent Pál mondja: „Akár esztek, akár isztok, akár valami mást míveltek, mindent az Isten dicsőségére cselekedjetek.”¹² – Minden időnket egyes-egyedül Isten dicsőítésére és tiszteletére kellene fordítanunk.

Isten azonban, véghetetlen jóságában irántunk, mintha csak e kegyes szavakat intézné hozzánk: Megengedem, hogy az év 365 napjának legnagyobb részét a köznapok közé számítsátok; a hétnek hat napját saját tetszéstekre és foglalkozástokra hagyom: azokon kedvetek szerint, állástok- és hivatalotoknál fogva testi táplálékokról s ideiglenes jólétekről szorgoskodhattok; dolgozhattok a mezőkön, a műhelyekben, a kereskedésekben, dolgozhattok az ítélőszéknél a pörök kiegyenlítésén, dolgozhattok vízen és szárazon; – én egyetlen egy nappal a hétben megelégszem, de azt akarom, hogy azon napot, valamint néhány más ünnepet, kiválóan szolgálatomra s tiszteletemre, vagyis inkább lelketek üdvére fordítsátok; azt nem fogom eltűrni, hogy azon napokat tőlem elragadjátok s egyébre fordítsátok.

Kedves olvasóm! nem joggal követelheti-e a nagy Isten ezt tőlünk, mint teremtményeitől és keresztényektől?

III.

Az ószövetségben a nyugalom-nap ünnepelesének az volt főcélja, hogy Izrael népét a teremtésre, az isteni gondviselésre, különösen Istennek az izraelitákra árasztott sok jótéteményeire, a velük kötött szövetségre, a nekik kihirdetett parancsolatokra és tett ígéretekre emlékeztesse s azt Isten iránt hálára, szeretetre és hű engedelmességre buzdítsa. Mi

⁷ Sirák 33,7–10.

⁸ Móz IV 28,9.

⁹ Ez 20,12.

¹⁰ Lk 4,16.

¹¹ Zsolt 33,2.

¹² 1Kor 10,31.

keresztények azonban vasárnapokon nem csak a világ teremtésének, hanem újjáteremtésének,¹³ vagyis megváltásának is emlékét üljük s azért a keresztényeknél a heti ünnep más napra tétetett át.

Ennek okait röviden összefoglalja Nagy Szent Leó pápa e szavakban: „A hétnek első napja (vasárnap) a legdrágább kegyadományok által van megszentelve, melyekben Isten irgalmából részesültünk ... Ugyanis e napon vevé kezdetét a világ; e napon lőn megsemmisítve Krisztus föltámadása által a halál és visszaállítva az élet. E napon vevék az apostolok az Úr kezéből a tárogatót, hogy a népeknek az evangéliumot hirdessék, vevék az újjászületés szentségét, hogy azt az egész világgal közöljék. E napon jelenék meg az Úr a zárt ajtóknál egybegyűlt tanítványainak és rájuk lehele mondván: „Vegyétek a Szentlelket ... E napon jöve el az Úrtól tanítványainak a megígért Lélek.”¹⁴ Szent Ambrus pedig így szól: „Az Úrnak napja ünnepies és tiszteletre méltó, mert azon az Üdvözítő, mint a fölkelő nap, szétűzvé a pokol sötétségét, föltámadásának fényében ragyogott. Azért különösen *napnak* (dies solis) hivatik, mert Krisztus, az igazságnak napja, világítja meg.” – Hasonlóképpen szól e tárgyról Szent Ágoston¹⁵ és tüzetesen Szent Jeromos is.¹⁶

Az pedig kétségtelen, hogy szombat helyett a vasárnap megszentelését már az apostolok rendelték el, miként Szent Pálnak a korintusiakhoz írt levelében is látható. Szent Ágoston szintén határozottan azt állítja.¹⁷ Ha talán annak külső okát akarnók kutatni, abban is föllehetnők, hogy az apostolok szombaton a zsidók gyülekezetébe voltak kénytelenek járni s köztük az evangélium igazságait hirdetni; a szombat után való napon pedig a pogányok gyűltek össze templomaikban, ha tehát a keresztény istentisztelet is ugyanazon napra tétetik, az egyszersmind a pogányságból megtért keresztények megjelenését amott akadályozza, azok figyelmét és szokását újonnan fölvevett vallásukra tereli s a keresztények összesereglését megkönnyíti.¹⁸

A vasárnap lelkiismeretes megszentelése oly jellemző volt az első keresztényeknél, hogy üldözőik csak azt kérdezték: Megtartották-e a vasárnapot? s ha igennel feleltek, annyiba vették, mintha hitüket vallották volna be. Igenis, mert a vasárnap megszentelése, a keresztény névnek és életnek nyilvános bevallása.

Hogy az első keresztények azonnal a vasárnapot ülték meg, nemcsak a történelemből bizonyos, hanem magából a szentírásból is. Így az Apostolok Cselekedeteiben e szavak állanak: „A hét első napján pedig, midőn egybegyűlünk a kenyérszegésre, Pál beszélgete velük.”¹⁹ Ezekből nagyon világos, hogy az már szokásos volt, hogy a hét első napján (vasárnap) összegyűlekeztek a kenyérszegésre, vagyis a szentáldozásra. – Hasonlóképpen Szent Pál apostol első leveléből, melyet a korintusiakhoz írt, világos, hogy már az akkori keresztények nem a szombatot, hanem a vasárnapot ülték meg és Isten szolgálatának szentelték.²⁰

¹³ Gal 6,15.

¹⁴ S. Leo, Epist. 81. ad Dioscor. c. 1.

¹⁵ S. Aug. Epist. 55. ad Januar, c. 13. – Sermon. 154. és 251. De temp – Contra Adimant. Manich. disci p. c. 16.

¹⁶ S. Hieron. In Galat. 4.

¹⁷ S. Aug. Epist. 1.

¹⁸ A heti ünnep áttételéről vasárnapra vö. S. Chrisost. Homil. 13. in Corinth. – Justin. Apolog. 2. – Cypr. epist. 33. – Clem. Alex. 1. 5. Stromat. – Orig. Homil. 7. in Exod.

¹⁹ ApCsel 20,7 – Vö. Jel 1,10.

²⁰ 1Kor 16,2.

Miért határozott Isten különös napot tiszteletére?

Minthogy mi Istent belsőleg s külsőleg tisztelni vagyunk kötelesek; e kötelesség teljesítésére okvetetlenül bizonyos időt is kellett határozni. A természet törvénye ugyanis azt követeli, hogy minden fontosabb ügyre bizonyos és meghatározott idő legyen kitűzve: hisz a népünnepekre és a törvényszéki tárgyalásokra, a munkára és nyugalomra, az evésre és tisztelgésekre is határozott időt szoktunk szabni. Ha tehát Isten mindenkinek tetszésére hagyta volna, hogy akkor rója le iránta külső tiszteletét, amikor akarja, az által Ő maga azt mutatta volna, hogy az egész ügyet jelentéktelennek tartja. Ennek bizonyára az lett volna a következménye, hogy az emberek az Isten iránt köteles külső tiszteletet csakhamar teljesen elhanyagolják vala.²¹

De továbbá az egész emberi társadalom is köteles Isten iránt külső tiszteletet tanúsítani; e kötelességnek pedig jóformán csak úgy felelhet meg, ha az emberek közösen ugyanazon napot szentelik Isten tiszteletének.

Továbbá azért is határozott Isten különös napot az ünneplésre, mert az által üdvünket és anyagi jólétünket is akarta biztosítani. – Az ember életének lényeges föladata és valódi létoka az örök boldogság után való törekvés. Hogy azonban e cél felé tartson, gyakrabban kell Istenéről megemlékeznie, gyakrabban kell magában az örök értékű javak után való vágyakodást fölbresztenie, annál is inkább, hogy minden, mi környezi, folytonosan a földre görnyesztí s alig engedi, hogy az égre fölpillantson. A vasárnapi harang csengő szava, mint valami túlvilági hírnök, magasztos hivatására figyelmezteti s inti, hogy örök boldogságára is gondoljon. – A kertész a cserjének alsóbb ágait lenyesi, hogy a fa csúcsa magasabbra emelkedjék; épp úgy tesz velünk Isten, midőn azt rendeli, hogy határozott napon a földi s anyagi alsóbbbrangú gondokat magunktól elvessük, hogy lelkünk annál könnyebben ég felé törjön.

A vasárnap ünnepelese nélkül az embernek erkölcsileg okvetetlenül el kellene vadulnia. Mert végre egész törekvése csak arra irányulna, mi az oktan állatok vágyainak célját képezi. Azon műveltséget, mely a keresztény nép alsóbb osztályaiban is észlelhető, nagyobbbrészt a vasárnap megülésének kell tulajdonítanunk.

Miként a híres Macaulay is mondja: „Ha a vasárnap ezen utolsó három századon át nem tartatott volna meg nálunk (angoloknál): semmi kétségem sincs benne, hogy most sokkal szegényebb és műveletlenebb nép volnánk.”

De a gazdagoknál és előkelőknél is kimondhatatlan pusztítást okoznának a szenvedélyek, ha néha-néha arra nem emlékeznének, ki szívükbe tekint s mindenkit belső valódisága szerint ítél. Azon okból is rendelte tehát Isten a vasárnapot, hogy mindenki magába szállhasson.

De az emberi nem anyagi jólétét is előmozdítja a vasárnap megülése. A túlságos munka elcsigázza a testet s hogy az a további munkára képes legyen, nyugalomra van szüksége. Minthogy Isten az emberek sorsát egyenlőtlennek rendelte s az emberi társadalom természete azt követeli, hogy munkaviselő, középállású és magasrangú gazdag emberosztály létezzék; a vasárnap ünnepelese egyrészt a gazdagok kincsvágyát némiképp korlátozza, másrészt a szegények sorsát enyhíti s nem engedi, hogy a szakadatlan munka testüket elsorvassza, erejüket megtörje s ennek folytán kedélyüket a bú örvényébe sodorja és szívüket végképp elkésértse. – Így gondoskodott a jóságos Isten mindenkiről, midőn a vasárnap s az ünnepek megülését rendelte.

A vasárnap alkalmat nyújt az embereknek arra is, hogy e nyomorú élet sanyarúságai közt ártatlan és szent örömben is részesüljenek, hogy a szívderítő természetet éldeljék, hogy az

²¹ S. Thom. II. 2-ae, 9. 122, a. 4, ad 1.

untató munkálkodás és fárasztó aggodalmak után lelkületüket barátságos társalgás által fölvidítsák.²²

Proudhon azon tekintetből védelmezi a vasárnap megülését, hogy épp e nap a legalkalmasabb az ember erejének felüdítésére. „Ha csak egy nappal kisebb a hét, a munka elégtelen a nyugalomra, ha nagyobb, már a munka ideje a kellőnél több. Ha három nap után fél napi nyugalom engedtetnék, az idő eldarabolása által több vész el belőle; ha pedig 12 napi munka után két napot engednék a nyugalomnak, dologtalanság által ölnék meg az embert, miután ereje a munka fáradalmaiban kimerült.”

Minthogy a vasárnap megülésének törvénye oly világos, oly ésszerű s oly fontos; számtalan példában látjuk, hogy a kitűnő eszű férfiak az ünnepeket valóban nagy lelkiismeretességgel tartották meg. – Kolumbusz Kristófról, Amerika fölfedezőjéről tudjuk, hogy ünnepi napon soha sem indította hajóját útnak. Ha pedig útnak indult, hajóján katonáival és hajóslegénységével az ünnepeket oly díszesen ülte meg, amint csak lehetett: a történészek leírása szerint hajója vasárnapokon úszó templomhoz hasonlított s a tengernek hullámai legénységének szent énekeitől visszhangzottak.

Moor Tamásról, a hithű angol kancellárról ismeretes, hogy még a börtönben is vasárnap ünnepi ruhát öltött s legalább így mutatta e napon Isten iránt különös tiszteletét.

Tilos munka

I.

Igenis, az ószövetségben, mely egyházunknak gyöngye előképe volt, erősen és nyomatékosan tiltotta az Úr a határozott ünnepen a munkát. „Hat napig munkálkodjál, parancsolja Isten, hetedik nap szűnj meg, hogy ökröd és szamarad megpihenjen, és szolgálód fia s a jövevény megnyugodjék”²³ S valamivel föllebb: „Hat nap munkálkodjál, és tedd meg minden dolgaiddat. A hetedik napon pedig a te Urad Istened szombatja vagy, ne tégy akkor semmi dolgot, sem te, sem fiad és leányod, sem szolgálád és szolgálód, sem marhád, sem a jövevény, ki kapudon belül vagy.”²⁴ Vagy ismét: „Hat nap munkálkodjatok; a hetedik nap, mivel az szombat nyugodalma, szentnek hívassék; semmi dolgot azon ne tegyetek.”²⁵ S így tiltja az Úr a munkát szombaton több helyütt; tiltja pedig a legnagyobb szigorral, mint eme szavaiból látható: „Tartsátok meg szombatomat, mert szent az nektek; aki azt megfertőzteti, halállal haljon meg; aki dolgozik azon, irtassék ki lelke az ő népe közül.”²⁶ Vagy ismét: „A hetedik nap legyen szent szombatotok, és az Úr nyugodalma; ki azon valami dolgot tesz, ölessék meg.”²⁷ Még a próféták által is sürgeti e tilalmát, mondván: „Őrizzétek lelkeiteket, és szombatnapon ne hordozzatok terheket... – És ne vigyetek ki terheket házaiból szombatnapon, és semmi munkát se tegyetek, hanem szenteljétek meg a szombatnapot.”²⁸ – Azért tehát, midőn Nehemiás nemzetének országát ismét hatalmassá akarta tenni, első törekvése abban állt, hogy a szombat ünnepelését visszahelyezé s a kereskedőket e napon a városból kizárá.²⁹

²² Vö. Wilmers Lehrb. d. Relig. I. B.

²³ Kiv 23,12; 34,21.

²⁴ Kiv 20,9–10 – MTörv 5,14.

²⁵ Lev 2,3.

²⁶ Kiv 31,14.15.

²⁷ Kiv 35,2.3.

²⁸ Jer 17,21.22.

²⁹ Neh 13,19–22.

Mily szigorúan s pontosan kellett az izraelitáknak e napot Isten tiszteletére fordítaniuk! mily gonddal kellett minden munkától tartózkodniuk! Tilos volt még az olyan munka is, mely a mindennapi élethez szükségesnek látszik.

Oh keresztények! a zsidók még most is többnyire jobban tartják ünnepeiket, mint mi; zárt kereskedelmi csarnokaikon, beszüntetett üzletükön jobban lehet megismerni, hogy ünnepük van, mint a keresztények ünnepidejét. Mily fájdalmat okoz ez a hívő keresztény szívének!

De hagyjuk ezt most.

Én csak azt akarom következtetni, hogy mennyivel inkább vagyunk mi kötelesek a szent napokat megülni, a munkákat e napokon beszüntetni, miután nekünk azt nemcsak a természet sugallata és Isten írott törvényei, hanem a szentegyháznak különös rendelete is parancsolja; parancsolja pedig súlyos bűn és az elkárkozás büntetése alatt.

II.

1. Vasár- és ünnepnapokon tiltatnak az úgynevezett „szolgai munkák”, vagyis oly testi munkák, melyeket közönségesen szolgák, napszámosok és kézművesek szoktak végezni. Ide tartoznak tehát a mezei munkák, a súlyosabb házi és a kerti munkák; továbbá a szabók, lakatosok, kovácsok, asztalosok, ácsok, kőművesek, lábbelikészítők, kötélgyártók, kádárok, kerékgyártók, vargák, rézművesek, takácsok, fazekasok, esztergályosok, meg a többi mesteremberek és iparosok foglalkozásai s egyáltalán mindazon munkák, melyek az emberek inkább testi erejét és ügyességét, mint szellemét, melyek inkább az ember anyagi, mint szellemi javát és jólétét mozdítják elő.

A főt nevezett munkák „szolgaiaknak” neveztetnek; de az most csak olyan szokásos megnevezés; nem azt jelenti tehát, hogy csak akkor vétkesek, ha szolgák végzik. A sajátos megnevezés onnét eredhet, hogy régen az ily munkákat és mesterségeket csak rabszolgák, vagy jobbágyok szokták volt elvégezni. Azonban bárki foglalkozik azokkal vasárnap és ünnepen, megszenteltleníti azt és bűnt követ el.

2. De tilosak azon munkák és foglalkozások is, melyek nagyobb zajt okoznak, vagy a vasárnapot ünnepies méltóságától és nyugalmatól megfosztják. Ennek folytán tilosak a törvénytárgyalások, a megidézések, a tanúkihallgatások, a vád- és védelem-beszédeknek tartása, az ítélethozások, az ítélet végrehajtása, az árverezések, stb. Továbbá tilos az eladás és vevés, akár boltokban, akár a vásártéren, kivéve a mindennapi élelmiszerek s a rögtön szükséges gyógyszerek beszerzését.

A főt elősorolt és jelzett munkákkal még akkor sem szabad foglalkozni, ha az csak felüdülés, multság, vagy időtöltés végett történék is.

3. A tudományokkal és művészetekkel való foglalkozás ugyan nem tilos, de mindenesetre megkívántatik, hogy a vasárnapra és az ünnepekre határozott vallási kötelemeinket teljesítsük (szentmisén jelen legyünk) s lelkünk ügyét is gondozzuk.

Az egyház, mint kegyes jó anya, csak azt követeli, mi éppen elkerülhetetlenül szükséges, hogy ti. vasárnap és ünnepeken az úgynevezett szolgai terhes és súlyos munkákat abbahagyjuk s a szentmisét hallgassuk. De valamint akkor, midőn a híveknek azt parancsolja, hogy legalább egyszer az évben a szentgyónást elvégezzék s a szentáldozáshoz járuljanak; a híveket serkenti, lelkesíti, buzdítja és kéri, hogy e szentségekhez mennél gyakrabban járuljanak: – úgy a vasárnapok és ünnepek megszentelésénél is csak keveset parancsol ugyan súlyos bűn alatt, de szerfölött óhajtja, hogy az említett napokat oly szentül és vallásosan töltsük, mint egykor az első századok keresztényei.

III.

A szentatyák számos helyütt intik a híveket, hogy vasárnap és ünnepeken a munkától tartózkodjanak. A többi között Nagy Szent Gergely ezeket mondja: „Mindenesetre tartózkodnunk kell vasárnapokon minden anyagi és világi munkától és töltsük azokat imában, hogy mit a hat napon át talán elhanyagoltunk, azt vasárnap jóvá tegyük.”³⁰ – Hasonlóképpen sürgeti Damiani Szent Péter a munka abbahagyását vasárnap. És helyesen, mert, mint Szent Ambrus is mondja: „Kik a vasárnapot megszenteltelenítik s földi gazdagságot keresnek, megelélik a bűnök sokaságát, és ha földi kincset nyernek is, elvesztik érte az ég kincseit.” – Gyönyörűen szól e tárgyról Szent Ágoston és szívreható szavakkal sürgeti, hogy a vasárnapot kellően megüljük, a munkákat e napon abbahagyjuk s lelkünk üdvének ügyével foglalkozunk.³¹

Íme Aranyszájú Szent Jánosnak idetartozó szavai is: „Isten számodra hat napot ad, magának csak egyet a héten tart fön, ti. a hetediket. S te az Úr iránt annyi tisztelettel sem vagy, hogy legalább e napot egészen neki szentelj, hanem még ezt is földi ügyekkel szentségteleníted meg. Nem félsz, hogy a templomrablóhoz leszesz hasonlóvá, ki a szent kincseket elrabolja, midőn Istentől azon napot orozod el s vele földi ügyekre visszaélsz, mely vallásos gyakorlatok által neki van szentelve?”

A szentatyák szellemében járt el IX. Pius pápa tehát, midőn 1872-ik év március 22-én kedvezményekkel és búcsúengedélyekkel látta el azon társulatot, mely a vasárnapok s a többi ünnepek megszenteltetésének akadályozása végett alakult s buzgó tevékenységre bátorítá tagjait.

IV.

Mi pedig a zsinatokat illeti, ezek a legerélyesebb szavakkal sürgetik az ünnepek megülését s tiltják vasárnap és ünnepnapon a munkát. Így például a *lyoni* zsinat harmadik szabványában kötelességévé teszi a papoknak, hogy a híveket a vasárnap és egyéb ünnepek megülésére intsek és sürgessék.³² – Hasonlóképpen szól e tárgyról az *agdei* zsinat (506-ik év, Franciaországban) a 21-ik s a 47-ik törvényben.

IV. Gergely alatt (833-ik évben) *Compiègne*-ben tartott zsinat szintén azt rendeli, hogy a hívek a vasárnapot isteni félelemben töltsék s azon a szolgai munkákat abbahagyják. – A második *maçoni* zsinat (585-ik év, Franciaországban) nemcsak a vasárnap megülését sürgeti, hanem már annak előestéjét is; inti a híveket, hogy úgy ne tegyenek, mint azok, kik csak név szerint keresztények s azzal készülnek elő az Úrnak szentelt napjára, hogy hosszabb ideig alusznak. A többi közt első fejezetében ezeket rendeli: „Tartsátok meg a vasárnapot ... senki pörtárgyalásokkal ne foglalkozzék, senki oly munkába ne fogjon, melyben ígás marhát kell igénybe venni. Legyünk azon napon Isten szolgálatában serények. – Ha pedig valaki ez üdvös intéseket megvetné, tudja meg, hogy Isten büntetését ki nem kerüli.” Azután előszámítja azon büntetéseket, melyeket a törvény a vasárnap megszenteltetésé miatt a különféle hivatású és rangú hívekre szab.

A *triburi* zsinat (895-ik év, Pfalzbán) mely Arnulf idejében volt megtartva, 35-ik szabványában (canon) egyebek közt azt rendeli, hogy vasárnap és ünnepeken a főurak alattvalóikat munkára kényszeríteni s avval elfoglalkodtatni ne merészeljék, hogy azon napokon a törvényszék szüneteljen s mindenki Istennek szabadon szolgálhasson, a

³⁰ S. Greg. Libr. XI. epistolar. ep. 3 ad Rom. civ.

³¹ S. Aug. Serra. 251 De temp.

³² Vö. Corpus juris canon; Decret. Gratiani Coloniae Munatiana, 1757 Pars III. De consecrat. dist. 3, cap. 1 és 2.

szentmisén megjelenhessék s magát vallásos gyakorlatokra adhassa. – A vádemelést és porlekedést tiltja e napokon a *rheimsi* zsinat is.

A *párizsi* zsinat (829-ik év) tiltá a vásár megtartását. Ugyanott a hatodik zsinat megtiltá a nagy kocsiversenyeket, egy másik pedig a vadászást s az utazást. Azért tiltotta meg ezeket az említett tartományzsinat, mert mindez az akkori szokás szerint nagy zajjal, sok ember közreműködésével és oly tüntetéssel járt, hogy sok hívet vont el az istenszolgálatról.

A *mainzi* zsinat, mely Nagy Károly alatt volt megtartva (813-ik évben), 37-ik törvényében tiltja vasárnap a munkát, nemkülönben a bódék és korcsmák kinyitását. – A 36-ik törvényben vasárnapokon kívül egyéb ünnepeket is rendel a megülésre és megszentelésre.

Még 1589-ben is a *ournay-i* zsinat az esketéseket is megtiltotta vasárnap, azon rendetlenségek és kicsapongások miatt, melyek azon alkalommal tartatni szokott lakomáknál előfordultak. – E zsinat szerint vasárnapokon és ünnepnapokon tilos az asszonyoknak a szövés, kötés, varrás, mosás, vasalás, stb.

A zsinatok ilyen határozataiból világosan látható, mily szorgosan őrködött az egyház mindenfelé, hogy a hívek a vasárnapokat súlyos munkával meg ne szentségtelenítsék s éppen e szorgoskodásból az egyes egyházmegyék, vagy tartományok zsinatai néha még olyan dolgokat is megtiltottak, melyek magukban véve vasárnap nem volnának tiltva, mint például az utazás, vadászat és ezekhez hasonló. De igenis tiltották az ilyeneket és tiltva vannak most is, ha a hívek ezek miatt még a szentmisét is, a vásár- és ünnepnap súlyos bűn alatt kötelező istenszolgálatot elhanyagolnák.

Miért szünetel vasárnap munkánk?

1. Azért, hogy Istennek legalább azon napon zavartalanul a kellő s kitelhető tiszteletet megadjuk. Az egyház e célból azt parancsolja, hogy a hívek vasárnapokon azon nagy áldozat megújításán jelen legyenek, mely üdvünket eszközöl s most is folytonosan eszközöl.³³

Fölötte üdvös mindenkinek s azokra nézve, kik másképp hitoktatást nem nyernek, szoros köteleesség, hogy a szentmisén kívül a szentbeszédet és a hitoktatást is hallgassák, melyből erőt és vigasztalást meríthetnek; ha ezt tennék, nem volna annyi gyáva hitének bevallásában s annyi lanyha annak gyakorlásában.

A jó s buzgó katolikus a délutáni isteni szolgálatra is megjelenik és részt vesz örömet a rendkívüli áhítatosságokban is, hacsak körülményei megengedik.

Ki üdvéről s erényes előmeneteléről gondoskodik, az nemcsak a templomban imádkozik, hanem otthon is vasárnap több időt fordít az imádságra, a szent dolgok megfontolására és a vallásos könyvek olvasására. Vajha mennél több katolikus család ismét szokásává tenné azt, hogy vasárnap este közösen valami vallásos könyvet olvasna, s bizonyára nem volna annyi panasz a kicsapongásokról, az éjjeli csavargásokról, a korcsmározásokról, az erkölcsi romlottságról, stb. A gyermekek, a szolgák és a szolgálók megbízhatóbbak, hívebbek, szorgalmasabbak és sorsukkal megelégedettebbek lennének.

A vasárnap legalkalmasabb a keresztény szeretet cselekedeteinek gyakorlására is, például a betegek látogatására, a szegyenkező s rejtőzködő szegények fölsegélyezésére, a szomorodottak vigasztalására, stb.

Mindezt csak úgy röviden említem föl, hogy lássad, mily célra van a vasárnap rendelve s az Egyház szándéka szerint mily szentül töltheted a vasárnapot, vagy az ünnepet.

Ez értelemben mondja Szent Ágoston: „Nekem úgy látszik, mintha az Úrnak szentelt napok az év többi napjainál világosabbak és fényesebbek volnának, mintha az égen a

³³ Arról bővebben szól „A nagy áldozat” című könyvecske, hogy vasárnapokon halálos bűn alatt vagyunk kötelesek a szentmisén jelen lenni. Kapható Kalocsán a „Hirnők” szerkesztőségénél.

csillagok és az elemek mind örülnének Teremtőjüknek azon tisztelete és dicsérete fölött, mellyel Őt e napokon hívei illetik.” Azaz: vasárnapjainkat Isten különös tisztelete és dicsőítése által a többi napoknál tündöklőbbekké kellene tennünk.³⁴

2. Azért szünetel munkánk vasárnap, hogy megváltásunknak titkait szívünkre vegyük. – Isten azt rendelte az ószövetségben, hogy az izraeliták Egyiptom rabszolgaságából való kiszabadításuk emlékét megüljék.³⁵ Így rendeli az Egyház is a vasárnapot s az ünnepeket, hogy azokon a pokoli szellemtől s a bűn jármából való megszabadulásunkat megüljük, hogy mindazon jótéteményeket és kegyelmeket megfontoljuk, melyekkel Jézus bennünket elárasztott, midőn a megváltás nagy művével együtt szent tanítása és hathatós példája által nekünk meg is mutatta, hogyan juthatunk ez életnek veszedelmekkel teljes pusztáján át, az ígérlet földére s a mennyei Jeruzsálembe. – A nagyszerű kegyelmek megfontolásához, az üdvös következtetésekhez s elhatározásokhoz nyugodt időre van szükségünk; e szent ügy miatt szünetel vasárnap munkánk.

3. Hogy Istennek kegyelmeiért hálákat adjunk. – Aranyszájú Szent János Krisztus urunk születéséről s a nagy kegyelemről szólván, melyben részesültünk, midőn Isten fia hozzánk való határtalan leereszkedésében testet vőn, fölkiált: „Ne legyünk jótevőnk iránt hálátlanok!” Úgy mondhatjuk itt is: nem szabad vasárnap és ünnepeken a megváltás titkainak s Isten nagy jótéteményeinek megfontolásánál vesztet maradnunk; méltó, hogy legalább azon napokon ajkaink föltáruljanak és szívünk hálás érzelmeit Isten előtt elrebejék.³⁶ Az Egyház híveit arra szándékozik serkenteni, mire Rafael arkangyal Tóbiás családját buzdítja, mondván: „Áldjátok a menny Istenét és minden élők előtt adjatok hálát neki, mert irgalmasságot cselekedett veletek.”³⁷

Anyagi ügyeinkben is tudjuk és tapasztaljuk, hogy minden munkánk és fáradtságunk sikere az Ő kegye; mert áldása nélkül szorgalmunk, ügyességünk s minden fáradtságunk kárba vész. Gyakran ott ér bennünket a legnagyobb csapás, hol emberi számításunk szerint a legjobb eredményeket vártuk. Minden lépten meggyőződhetünk róla, hogy magunkban tehetetlenek vagyunk. – A vasárnap időt és alkalmat nyújt nekünk, hogy az Úrhoz forduljunk segélyért, oltalomért és áldásért s ezekért hálákat adjunk. A hála pedig mindig egyszersmind a leghathatósabb kérés.

4. Hogy Isten szolgálatában buzgalmunkat megújítsuk. – A legtöbb ember napi kenyerét arca verítékében eszi, reggeltől estig munkájának terhe alatt görnyedez: fáradtsági közt okvetetlenül elnyomorul, ha szíve Istennél vigaszt, bátorságot és meglegedést nem keres.

A földiekhez ragaszkodó ember, ki alig ismer sürgősebb gondokat, mint amelyek földi boldogságát előmozdítják, a magasabb törekvésről és életünknek Istentől szabott céljáról megfeledkezvén, úgy belemerül a föld porába, mintha örökké itt kellene maradnia, mintha jövő életre nem is kellene törekednie, mintha azt nem kellene megérdemelnie, vagy a pokoltól nem is kellene félnie, stb., az ilyen elveszne, ha kábító foglalkozásaiból a vasárnap s az ünnep ki nem rántaná, valódi rendeltetésére nem figyelmeztetné.

De az istenfélők is főképp csak vasárnap s ünnepeken ápolhatják s újíthatják meg vallásosságukat, eleveníthetik fel buzgóságukat, más napokon körülményeiknél és viszonyaiknál fogva egyéb teendőkbe sodortatván.³⁸

5. Hogy az Egyház tagjai összegyülekezvén egyességüket, együvértartozásukat kimutassák. – Mi ugyan mindnyájan egy nagy családot képezünk és testvérek vagyunk;

³⁴ Vö. S. Greg. Naz. orat. 44. in Pentecost.

³⁵ Kiv 13,3–10.

³⁶ S. Vincent. Ferr. Serm. 2. in Pasch.

³⁷ Tób 12,6.

³⁸ S. Hieron. Epist ad Eustoch.

köznapokon azonban a különféle érdekek és életviszonyok bennünket egymástól messze eltávolítanak. Csak a vasárnap tünteti fel együvé tartozásunkat, midőn foglalkozásainkat közösen beszüntetjük, Urunk és Atyánk közös házában összegyűlünk, hol a rang- és birtok tekintet nélkül maradván, mindnyájan ugyanazon atyához emeljük fel kezeinket s ugyanattól nyerjük a kegyelmeket; szóval, hol a legnemesebb testvéri érzület hatja át a hívek keblét, hacsak jelen van szívük is. – Ez a mennyei együttlét előképe.

Hogy a *műveltek* is, úgy mint a köznép, az isteni tiszteleten megjelenni s a munkáktól szünetelni tartoznak, azt több ok kétségen túl helyezi. Ugyanis mi az üdv ügyét, lelkünk üdvözítését, Istenhez való viszonyunkat s vallási kötelmeinket illeti, nincs semmi különbség az emberek között; e tekintetben Isten előtt mindnyájan egyenlők vagyunk. A műveltek éppúgy, mint a köznép, Isten teremtményei, kinek éltüket, megváltásukat s minden természetes és természetfölötti javukat köszönhetik, kitől minden pillanatban függnek. Maga a józan ész tehát arra sürgeti a művelteket is, még inkább mint másokat, hogy a legfőbb valóságot, az alkotót, a megváltót, a legnagyobb jótevőt, az ember jólétének és boldogságának egyedüli forrását, – az Istent, ne csak ismerjék, hanem iránta hálával és szeretettel is viseltessenek, iránta alázatos hódolatukat, buzgó tiszteletüket s tőle való függésüket embertársaik előtt a nyilvános isteni szolgálatokon kimutassák, hitükről vallást tegyenek s vallástételükkel keresztény felebarátaikat Krisztus hitében megerősítsék és példájuk által őket az isteni félelemre buzdítsák. Mindez természetesen csak úgy történhetik, ha vasárnapokon s ünnepeken a tőlük függő munkákat beszüntetik s az isteni szolgálaton megjelennek. Ha a műveltek a nép előtt ily példával ragyognak, kétségkívül tiszteletére, ragaszkodására és hűségére mindenkor számíthatnak.

6. A szentek ünnepeit pedig az Egyház természetesen azért is rendelé, hogy azok dicsőségét átgondolván, utánzásukra lelkesüljünk s közbenjárásukért esedezzünk.³⁹ – Ha a keresztény katolikus hívek a Boldogságos Szűz és a többi szentek életét meg halálát fontolóra veszik, lehetetlen, hogy az elmélkedésre szívükben azonnal az öröm és hála érzete Isten iránt föl ne gerjedjen, hogy azon Egyház tagjai lehetnek, mely oly dicső férfiak és nők ezreivel bír, minden rangból és korból; – hasonlóképpen lehetetlen, hogy a hívő e magasztos példák láttára szívében ama szavak visszhangját ne hallja, melyeket az Egyház a makkabeusok hős anyjával hozzá intéz: Kérlek, fiam! tekints az égre, hol már annyi testvéred ragyog, hol számodra is a győzelem pálmája, a dicsőség koronája készen áll. Ne félj, te sem vagy gyöngébb testvéreidnél; harcolj bátran és állhatatosan; légy azok méltó testvére, hogy Jézussal és velük együtt az örök boldogságot élvezzed!⁴⁰

Mindezeknek megfontolásánál és gyarlóságunk érzetében kétség kívül hozzájuk fordulunk és közbenjárásukat kérjük mind lelki ügyeinkben, mind pedig az élet különféle küzdelmeiben és szükségében.

Íme! ezért szünetel munkánk vasárnap.

Az első keresztények

Nézzük csak, mit tettek ünnep és vasárnapokon az első keresztények, miképp ülték meg ők az ünnepnapokat, mire szolgált nekik a munka szünetelése. Világosan adja azt elő az apostolok története e szavakkal: „Állhatatosak valának az apostolok tanításában, a kenyérszegés közösségében és az imádságokban.”⁴¹

³⁹ S. Isidor. lib. 1. De offic. eccl. c. 35. – S. Aug De festor. observ. parte 3. – S. Aug. Sermon. 30. De Martyribus. – S. Bernard. Sermon. in vigil. SS. Petri et Pauli.

⁴⁰ 2Mak 7,28–29.

⁴¹ ApCsel 2,42.

1. *Híven megjelentek az apostolok oktatásaira, vagyis a szentbeszédre; nem álldogáltak ott a templom előtt, nem pazarolták el haszontalan csevegéssel az időt, míg a szentbeszéd tartott.* – Hogy keresztényhez illő módon éljünk, ismernünk kell teendőinket; egész héten pedig el lévén foglalva, nem olvashatsz sokat; meg kell tehát a szentbeszédnél jelenned, hogy szent hitünkben oktatást, vigasztalást és felbátorítást nyerj.⁴² Vagy félsz, hogy a szentbeszéd vétkes szokásaidnak álmából felkelt? Oh, emlékezzél, kérlek, Üdvözítőnk ama szavaira: „Aki Istentől van, Isten igéit hallgatja. Ti azért nem hallgatjátok, mert az Istentől nem vagytok.”⁴³ Igen igen komoly szavak ezek!

2. *Az első keresztények ünnepeken szorgalmasan járultak a szentáldozáshoz.* Azaz, nemcsak húsvétkor, hanem gyakran járultak a szentségekhez. – Tisztelendő atyám! hiszen ujjal mutatnának reám, ha gyakrabban mennék gyónni és áldozni, – mondja egynémelyik. Feleletül csak azt mondom: a medvéről azt beszélnek, hogy ha egyszer a mézet megízlelte, az egész kas méheinek szúrásával sem gondol, csak hogy ismét mézhez jusson; így ha az emberek nyelvei, tréfái és megjegyzései nemcsak fullánkok, hanem kardok volnának is, nem kellene velük törödnünk, mert a jó gyónásnak és szentáldozásnak vigasztalásai s lelki édessége oly kimondhatatlanul nagyok. – A régi pogány perzsa nép avval töltötte ünnepeit, hogy mérges kígyókat és más ártalmas állatokat fogdosott s öldösött. Így kellene a bűnökkel tennünk: elő kellene azokat fognunk és a szentgyónásban meg kellene semmisítenünk s nemsokára kiirtanók szívünkéből. Erre int bennünket Szent Leó pápa, midőn azt mondja, hogy valamint e napokon szebb ruhába öltözködünk, így lelkünket is meg kellene tisztítanunk, föl kellene ékítenünk.⁴⁴ Ennek következtében nemsokára hány áhítatos és szentéletű volna e városkában, vagy helységben is, kik az összes lakosságra, a vidékre s egész hazánkra Isten áldását és kegyes oltalmát leesdenék!

3. *Az első keresztények állhatatosak valának ünnepnapokon az imádságban.* Nem vagyunk tehát még ama hívek méltó utódai, ha a templomban csak megjelenünk; imádkozni is kell ott, és nemcsak szájjal, hanem szívvel és lélekkel. – Konstantin császár a vasárnapokat s az ünnepeket „imádság napjai”-nak nevezte.⁴⁵

Gyönyörűen írja le azt Szent Jusztin, mit tettek vasárnapokon az első századok keresztényei s mire fordították a munkaszünetet. Itt következnek szavai.

„Az úgynevezett nap napján (vasárnap) mind a városban, mind a kint lakók ugyanazon helyre gyűlünk össze. Ott az *apostolok könyveit*, vagy a próféták iratait addig olvassák, míg az idő engedi. Az olvasás megszűntével a gyülekezet fője (a pap) a jelenlevőket *inti és buzditja*, hogy a hallott igazságok magasztos elveit kövessék és gyakorolják. Ezután mindnyájan fölkelvén imádkozunk.

Mind magunkért, mind az épp megkereszteltért, mind másokért közösen buzgó szívvel könyörgünk, hogy megismervén az igazságot, az isteni kegyelem segélyével jámbor életűek legyünk, Isten parancsolatait megtartsuk s az örök boldogságot megnyerhessük. Végezván a könyörgést, egymást békecsókkal üdvözljük. Ezután a gyülekezet főjéhez *kenyeret és pohárban bort* s vizet hoznak, miket ő kezébe véve, a mindenség Atyját, a Fiút és a Szentlélek nevében, dicsérvén és dicsóítván, hosszas hálákat ad a tőle vett ajándékokért; a könyörgést és hálaadást elvégezvén, az egész nép fölkiált: Amen, mely zsidó szó annyit jelent, mint: úgy legyen. Erre az úgynevezett Diakónusok a megáldott kenyér-, bor- és vízből a *jelenlevőket résztatik* s a távollevőknek is visznek.

Ezen eledel nálunk Oltáriszentségnek neveztetik, melyből csak az részesülhet, ki tanításunk valóságában hisz, a bűnök bocsánatának s az újjászületésnek fürdőjében

⁴² Conc. Trid. Sess. 24, c. 4. De reformat.

⁴³ Jn 8,47.

⁴⁴ S. Leo, serm. 3. De quadrag.

⁴⁵ Euseb. In ejus vita. Lib 4, c. 18.

megmosatván, Krisztus parancsolatai szerint él; mert mi ezeket nem úgy vesszük magunkhoz, mint közönséges kenyeret, vagy italt, hanem mint Krisztus Jézus testét és véré, ki üdvösségünkért megtestesült. – Mert mi azt tanultuk, hogy azon eledel, melyért az ő igéit foglaló könyörgés mondatott s hálák adattak és mely átváltozva testünket táplálja, a megtestesült *Jézus valóságos teste és vére*; mivel az apostolok irományaikban, melyeket evangéliumoknak nevezünk, azt tanítják, hogy Jézus azt parancsolta nekik, midőn a kenyeret vevé s hálákat adván így szólott: „Ezt cselekedjétek emlékezetemre: ez az én testem;” – hasonlóképp vevén a poharat és hálákat adván mondá: „Ez az én vérem.”

Azután eszünkbe juttatjuk ezeket egymásnak; s kik bővelkedünk, *segítjük a szűkölködőket*. A bővelkedők szabad akaratukból alamizsnálkodnak, s ami összegyűl, a gyülekezet főjénél tesszük le, ki abból az árvákat, betegeket segíti, az idegenekről s szóval minden szűkölködőről gondoskodik.”⁴⁶

Íme annak leírása, hogy az első két század katolikusai miképp ünnepelték meg a vasárnapokat és egyéb ünnepeket!

A vasárnap megszenteltetése káros az egyes emberre s az emberi társadalomra nézve

Tagadhatatlan igazság, hogy katolikus vallásunk nemcsak az örök üdvösséget eszközli, hanem földi jólétünket is a leghathatósabban segíti elő. Ez világosan előtűnik az ünnepek elrendelésénél. Azért még Rousseau is így szól: „Mit gondoljon az ember azokról, kik a népet az ünnepektől meg akarják fosztani, mintha ezek a munkától elvonnák? Ezen állítás hamis és barbár ... Az igazságos és jóságos Isten azt akarja, hogy az ember dolgozzék, de azt is, hogy megnyugodjék és felüdüljön. Ezt követeli az embertől a természet is.”⁴⁷ A munkától való undor sokkal nyomasztóbb a szerencsétlenekre, mint a munka maga. Ha azt akarjátok, hogy a nép munkás és tevékeny legyen, adjatok neki ünnepeket... Azon napok, melyek így (látszólag) veszendőbe mennek, annál eredményesebbekké teszik a többieket.”⁴⁸ Nagyszerűek erre nézve Proudhon szavai. Ő a vasárnap megszenteléséről egy külön művet is írt.⁴⁹

Sajátságos és határozott nyilatkozat az, melyet a nevezetes orvos, dr. Niemeyer, tesz: „A vasárnapi munkaszünet, mondja ő, az egészségtan egyik sarkalatos szabálya, melynek megtartásától a társadalom nyugodt, de folytonos gyarapodása függ. Az egyént kitartó munkára képesíti és elégedettséget szül, aggkorára pedig nélkülözéstől menti; – a gazdára nézve a józan gazdálkodás alapját, a kormányra nézve a közélet nyugalmanak és rendjének biztosítékát képezi; az összes társadalomra nézve pedig annak fokmérője: mennyi egészséges értelem van a népben és mennyire haladt elő a műveltségben.”

Farre, angol orvos, a brit parlamentben, a gyári munkaidő meghatározásánál ezeket mondá: „Én a vasárnapot nélkülözhetetlen pihenőnapul tekintem, mely által szervezetünket friss erőre és kitartásra edzzük. Ha az újjáalkotás és helyreállítás ezen ereje megszűnt, úgy nincs gyógyszer, mely segíthetne. Hat munkanap után a hetedik pihenő nap természetszerű szükségesség.”

Warren amerikai orvos is így nyilatkozik: „Tapasztalatom szerint azok, kik a vasárnapot nemes szórakozásra szentelik s e napon minden szellemi gonddal és testi munkával fel

⁴⁶ S. Justin. Apolog. II 65. 66. 67. – Meghalt e szent tudós 167-ben.

⁴⁷ Vö. Munkások kérvénye vasárnapi szünetért. (Aussig mellől.) „Magyar korona.” 1881, 266. sz. (okt. 4-én.)

⁴⁸ Barth. Lásd a legszebb nyilatkozatokat pg. 16 és 17.

⁴⁹ „Die Sonntagsfeier betrachtet in Hinsicht auf die öffentliche Gesundheit, Moral, Familien u. Bürgerleben,” In Cassel, Raabe, 1850.

szoktak hagyni, hétköznapiakon a legnagyobb kitartással győzték a munkát. Meggyőződésem az, hogy ezek hat napon át többet s jobban dolgoznak, mintha hét napon át megszakitás nélkül munkálkodnának.”

Wilson J., híres angol jogtudós, következőleg nyilatkozott egyik barátja előtt: „Tanácsold minden kezdő jogásznak, hogy ha sikert akar aratni, vasárnapon ne dolgozzék. A vasárnapi munkában nincs köszönet.”

A Themse folyón egyszer valami gőzhajó-kazán robbant szét; a törvényszék felelősségre vonta a gépmunkásokat: ezek a szerencsétlenség okául azt adták elő, hogy vasárnap is kénytelenek dolgozni, s a szakadatlan munka folytán kedvetlenekké és butákká válnak.

Az emberiség minden osztályának, azaz: a magasrangúaknak s az alacsonysorsúaknak, a gazdagoknak s a szegényeknek, a tudósoknak s az együgyűeknek, az uraknak s alattvalóiknak szükségesek az ünnepek; mert mindannyian ugyanazon természettel bírnak. A washingtoni orvostanár dr. Sewall és vele New Haven 25 orvosa arról tanúskodik, hogy: „Ha az emberek az Istennek szentelt napot jobban megtartanák, sokkal több anyagi és szellemi munkát végeznének és jobban is, sokkal egészségesebbek, jobb módúak és függetlenebbek volnának; kevesebb volna a gonosz tett, a szegénység és a betegeskedés.” Az ember testi s lelki erejének pihenésre s felüdülésre van szüksége, hogy a további eredményes működésre képes legyen. Legszebb alkalmat nyújt erre neki a vasárnap s ha vagy a külső viszonyok annak megünnepeletét akadályozzák, vagy belső állapota s hithidegsége miatt azt tekintet nélkül hagyja, oly ünnepeket állapít meg magának, melyekre szenvedélyei ragadják. Az igaz, ért ehhez is a nép és pedig annál inkább, minél jobban fogott rajta az istentelenek vallásgúnyolása és erkölcsrontó tana. Az emberiség azon osztálya, mely a palotákat lakja, a lakomától fölkelvén játékasztalhoz ül, innét a színházba megy, azután egyéb gyönyör után lát ... azon nép pedig, mely súlyos munkában görnyedez, a vendéglőbe, korcsmába, bűnbarlangba rohan, egész családjának heti keresményét kevés óra alatt elvesztegeti s néhány szívtelen vállalkozó zsebébe dobja. Eltekintve az erkölcsi süllyedéstől, a nő kínjaitól s a gyermekek szerencsétlen állapotától, csak azt kérdelem: munkásabbá teszi-e az embert az ily ünnep, felüdíti-e az erejét? Hasznára van ez a társadalomnak, a nemzetnek, az államnak? Boldoggá teszi-e az egyént?

Igen, némelyek az egyházi ünnepeket úgynevezett polgári ünnepélyekkel akarnák pótolni.

1. De ha azt tekintetbe sem vesszük, hogy azokban a politikai színezet, a pártoskodás s ennek következtében az elkeseredett gyűlölködés majdnem mellőzhetetlen; az tagadhatatlan, hogy a polgári s népünnepélyekben csak a nagyobb városok lakói részesülhetnek s ott is a nő alig, a szegény pedig s az alsóbbrendű népség éppen nem, holott annak van rá legnagyobb szüksége.

2. Ezek a polgári ünnepélyek leggyakrabban a kicsapongások és nagy szerencsétlenségek alkalmai. – Az erkölcsiség kimondhatatlan kárt vall ez ünnepélyekkel összekapcsolt táncestélyeken, melyek annál rosszabb hatásúak, hogy gyermekek s olyanok is jelennek meg azokon, kik másként a frivol tánc alkalmait nem keresték volna fel.

3. A résztvevők sok időt és pénzt pazarolnak el s elidegenülnek a komoly munkától, a kóborlást pedig megkedvelik, – megszokják. Már az előkészület is mennyi időt és kiadást követel? azután meg a dőzsölés folytán a betegeskedés! – Szép ünnep!

4. A vallástalanságot mindig nagyobb s nagyobb körben terjesztik el, mert azok is, kik egyébként vallásuk kötelmeinek meg akarnának felelni, bevonatván az ünnepély rendezésébe, a vasárnap kellő megünnepeletét szintén elhanyagolják s lelkiismeretük lassan eltompul.

5. Sok családi boldogság sírját ásták meg azok már. A holmiféle ünnepélyekre a férjnek pénz kell; természetes, hogy a családnak megtakarított fillérei odavándorolnak. Az asszony s a szegény gyermekek otthon éheznek, rongyban járnak s télen nincs kellő ruhájuk. Innét betegségek, ... orvosság, stb. Oda a béke, a boldogság s az áldás. Az asszony sír, a férj káromkodik. – Szép drámai jelenet!

Csak a vasárnap s az egyház ünnepei felelnek meg teljesen az egyes ember s az emberi társadalom igényeinek; azokban a városi és a falusi, a gazdag és a szegény egyaránt vehet részt. Ezekről az ünnepektől távol van minden sűrűlódás; templomainkban nincsenek pártok; itt hallgatnak a szenvedélyek. Az üres hangversenyek, a hiú ábrándokat ápoló színdarabok és lealacsonyító kicsapongások helyett, lelket és szívet üdítő szertartások, szent énekek, szép s elragadó, vagy bizonyára megnyugtató beszédek veszik az ember nemes tehetségeit igénybe s lelkét a hit áldásaival az élet sanyarúságainak erényes eltűrésére edzzik. Ily ünnepeknél mindenki megfélelkezik a rangkülönbségről; ezeknél mind testvérek vagyunk s nagy Istenünknek gyermekei. Ez a mennyek képe!

Úgy látszik, hogy a hetedik nap nyugalma természetünk követelményeinek egyike; azért oly régi is, mint az emberi nem története: a föld legrégibb népeinél látjuk megtartva s e törvény megszentelése annál szükségesebbnek, annál jótékonyabb hatásának mutatkozik, minél tovább haladt az emberiség a művelődésben, a találmányokban s minél tovább fokozódtak szükségletei. A hetedik nap nyugalma szoros viszonyban áll az ember egészségével, erejével, élettartamával, szellemi s erkölcsi szilárdságával. Testének nyugalomnapra, lelkének ünnepre van szüksége, hogy természetéhez illő s méltóságának megfelelő előhaladást tegyen. A szakadatlan munka, mint rabszolgát, elsorvasztja; a szellemnek egyoldalú túlterhelése ismeretekkel elvadítja, ha szívének nemesítéséről, ha Istennel való közlekedésről s életének megszenteléséről nem gondoskodik. Boldogságát tévedezések és szenvedélyek fogják keseríteni.⁵⁰ Ennek megfontolásából eredt, hogy New York állam az imént (1882-ben) a többi között ily törvényt hozott: „Akiről bebizonyul, hogy a vasárnapi megszentelést nem tisztelte, öt napi fogsággal, vagy 10 dollár bírsággal bünhődik.” („Kal. Néplap” 1882. 39. szám.)

A vasárnapi munkabeszüntetés és nyugalom nélkül az emberek nagy része lelkének ügyével nem foglalkozik; ennek folytán a társadalom erkölcsi javulása lehetetlenné válik. Az Egyháznak nincs alkalmja a nép zöme megszólítására, oktatására, figyelmeztetésére, vigasztalására; nem emelheti fel elméjét magasztosabb gondolkodásra, a szép és dicső jövő után való vágyakodásra, szívében nem gerjeszthet fel oly reményt, mely jelen sorsát édesítené s könnyítené. Mind ennek hiányában a nép eldurvul, a világgal meghasonlik, sorsa fölött kétségbeesik, minden kicsapongásra s minden büntényre kész. – Azon néptömeg, melyet a vallás ügyében is szabadelvűsködők a vasárnap megszenteltetésére szoktattak, kész bármely percben karját idegen birtokra kinyújtani, ha vérpatakokon kell is átgázolnia. A modern művelődés imádói azután ne csodálkozzanak, ha az elvadult nép dühös hullámai talán legelőször az ő kapuikat fogják döngetni.

Azon okoskodás teljesen alaptalan, hogy minél többet dolgozik az ember, annál többet keres. A munkás nem gép, mely folytonos működésre képes, ha csak elég kőszet és vizet tartunk a fűtőházban. A túlságos munka csak annyi hasznót nyújt, mintha az éhes ember saját karjából metszett hússal csillapítaná éhségét. Az a túlkereset tehát nemcsak hasznára nem, hanem egyenesen kárára válik a munkásnak és legfeljebb a gyárosnak van javára. A folytonos munka által az ember kimerül, ideges lesz, sorsával elégedetlen s ez a kis túlkereset éppen nem lendít már sorsán; az ilyen ideges, kimerült, elégedetlen és még azonfelül a hit igazságaitól elidegenített embernél nem csoda, ha könnyen odaadja magát azon rögeszmének, hogy egyik embernek nincs több joga a vagyonhoz, mint a másiknak s ha van több tulajdona, az jogtalan bitorlás. A folytonos munka, az abból eredő kimerültség bő forrása a kommunizmus vérszerteljes tévedésének ... A vasárnapi munka pártolói és védői, egyszersmind a dinamisták nevelői.

⁵⁰ Fesl. Zeitschrift f. d. g. kath. Theologie. 1852. III. Bd. 2. Hft.

Az bizonyos, mit a jeles francia író, Gaume, mond: „Ha a vasárnap megszenteltetése nem szülő anyja a szocializmusnak, bizonyára legalább dajkája; mert mi sem képez gyorsabban és bizonyosabban materialistává valamely nemzetet, s mi sem hozza be a szocializmust valamely országba könnyebben, mint a vasárnap megszenteltetése.”

Ez a vasárnapi bűnös munka vészes következménye az egyéneknek s az egész társadalomnak!⁵¹

Polgári törvények

Midőn a folytonos rossz terméseket, a pusztító zivatarokat, az uralkodó betegségeket, az irtózatosságot elemi csapásokat és egyéb szerencsétlenségeket látjuk, – igen gyakran jutnak eszünkbe azon fenyegetések, melyekkel Isten az embereket az ünnepek megszenteltetésétől vissza akarta tartani. A bűnt követi a bűnhődés, mely nemzeteket és országokat sújt. Ez oknál fogva a keresztény államok és országok polgári törvényei egykor a vásár- és ünnepnap megszenteltetését szigorúan tiltották és büntették; mert a törvényhozók meg voltak arról győződve, hogy ezen vétség az egész ország és nép szerencsétlenségét vonja maga után.

De nemcsak a népek anyagi jólétét, hanem a társadalom erkölcsi rendjét és kellő viszonyát a legfőbb lényhez épségben kell a fejedelmi hatalomnak fenntartania, már csak azért is, mert egyedül ez képezi az alárendeltség, a társadalmi rend és béke szilárd alapját. A fejedelem és kormány csak azon polgárok tiszteletére, odaadására és megingathatatlan hűségére számíthat bizonyosan, kik Istennek a kellő tiszteletet megadják és hódolatukat iránta tanúsítják; kik ebben hűtelenek vagy gyávák, polgári köteleik teljesítésében is a legkicsinyebb magánérdekeik szerint ingadoznak.

I. Azonban akár egyik, akár másik oknál fogva történt, mindenestre tény az, hogy már Nagy *Konstantin* császár a vasárnapi megidézéseket, azon napon a törvénykezéseket és mindennemű, nyilvános ügyelintézéseket megtiltotta.

Gyönyörű e tekintetben *V. Leó* császár rendelete 469-ik évből: „Az isteni Főnségnek szentelt nap bárminemű megszenteltetését tiltjuk, – mondja a császár; ennek következtében tiltjuk vasárnapokon az adó behajtását és a törvénykezést; tiltjuk a veszedelmes multságok minden nemét: zárva legyen e napon a színház, a cirkusz, az állatsereglet. E szent törvény megszegése a katonánál tisztai rangja elvesztését, más polgárnál pedig javainak elkoboztatását vonja maga után.”⁵²

Valentinián, Teodóz és Arkádus császárok még egyéb munkákra is kiterjesztették ezen tilalmat.

Zeno császár is megtiltotta vasárnap a színelőadásokat s a nyilvános multságokat.

I. Childebert, a frankok királya, a megvesszőztatás büntetése alatt a legszigorúbban tiltotta még az ünnepek előestéinek megsértését is mértékletlenség, multságok, vagy egyéb kihágások által.

Az *alemani* törvény, mely a hatodik század kezdetén Teodorik király alatt keletkezett, ezt rendeli: „Vasárnap senki se végezzen szolgálai (súlyos) munkát, mert a törvény s a szentírás tiltja. Ha rabszolga vét ez ellen, testi büntetést szenvedjen; ha pedig szabad polgár hanyagolja el a vasárnap megszentelését, háromszori megintés után elveszti birtokát s ha mindannak

⁵¹ Vö. „Magyar korona.” 1881. 234. sz. A vasárnap megszentelésének kérdése a német birodalmi gyűlésen. – Hogy a vásár- és ünnepnap megszentelésének mellőzése politikai szempontból is szerencsétlenség, lásd „Magyar Korona” 1882. 346. és 351. sz.

⁵² Baron, ad ann. 469.

dacára az Úrnak napját kellő tisztelettel meg nem üli, a gróf ítélete és a fejedelem rendelete szerint szolgálai állapotra ítéltetik, mert az Úristennek nem akart szolgálni.”

II. De hazánk törvényeinél alig sürgeti valamely állam jobban a vasárnap megülését, alig sürgeti erélyesebben e napon a munkaszünetelést. Lássunk néhány példát!

Szent István törvényeinek II-ik könyve 7-ik fejezetében a munka abbahagyását parancsolja és azt rendeli, hogy az elüljáróság annak, ki vasárnap dolgozni merészkednék, ökreit, lovait, vagy szerszámaikat elkobozza. – A 8-ik fejezetben pedig azt rendeli, hogy vasárnap mindenki a templomba menjen, különben bűnhődni kell: például, hogy haja leborotváltatik.

Szent László törvényeinek első könyve 12-ik fejezetében vasárnap a vadászatot, a 15-ik, 16-ik, 25-ik és 26-ikban a vásárt s egyéb munkákat szigorú büntetés alatt tiltja. – A 11-ik fejezetben hasonlóképpen vásár- és ünnepnap a szentmise hallgatását parancsolja.

Kálmán király törvényeinek II-ik könyve 13-ik és 14-ik fejezetében az ünnepek megülését parancsolja s a munkákat szintén büntetés alatt tiltja: így például az ünnep megszegése miatt a szolgálmaember testi büntetéssel fenyegetett, a szabad polgár három napra bezáratott.

Korvin *Mátyás* király törvényeinek II-ik csoportja 25-ik cikkében a vásárokat tiltja vasárnap s a Boldogságos Szűz ünnepein.⁵³

Az 1791-ben hozott törvények 26-ik cikke 17-ik §-ában nemcsak az ünnepek megszentelése s a munkák beszüntetése van parancsolva, hanem a törvény a szolgaszemélyzet akadályozását is az ünnepek megtartásában világosan tiltja.⁵⁴ – 1808-ban július 9-én kiadott rendelet nemcsak a vásár- s ünnepnapok megszentelésére vonatkozó régibb rendeleteket megújítja, hanem a tisztviselőknek is szigorúan parancsolja, hogy e napokon a nyilvános istentiszteleteken megjelenjenek; – 1809. ápr. 4-én betilt e napokon mindennemű vásárokat; – 1852. jan. 1-én, szept. 30-án és nov. 12-én a boltok bezárását, a kereskedelem, valamint egyéb szolgálai munkák beszüntetését rendeli el és a hatóságoknak meghagyja, hogy az ünnepek megszentelését erélyesen akadályozzák, a rendeletek megszegőit büntessék.

Legújabb időben az 1868-ik évi 53. t. c. 19. §-a így szól: „Vasárnapokon minden nyilvános és nem elkerülhetetlenül szükséges munka felfüggesztendő.” Gyarló ugyan, de elégséges annak tanúsítására, hogy az állam java a vasárnap megülését követeli.

A vasárnapok és ünnepek megszegőire súlyos büntetéseket szabott a törvény más országokban is,⁵⁵ de e törvény a legteljesebb épségben Angolországban maradt fenn, hol most is mindenütt, még az óriási Londonban is, vasárnap oly nyugalom uralkodik, mintha az egész ország templommá változott volna át: zárvak a korcsmák, az irodák, a gyárak, a műhelyek, az árucarnokok, stb.

III. S hogy ennek általában így kellene lennie, mutatja azon törekvés, – melyet majd egyes hivataloknál, majd elüljáróságoknál észlelhetünk. Így például a lapok 1881-ik év április havában ezt jelentették: „Cochery, a posta minisztere Franciaországban, az alatta álló posta- és távirat igazgatókat felszólította: tegyék lehetségessé, hogy a postahivatalnokok minden második vasárnap teljesen szabadok legyenek s egyébként is vasárnapon csak korlátozott hivatalos idő tartassék.”

Valamivel előbb pedig azt jelentették, hogy az usztriai nyugati vaspályának igazgatósága hasonló terv fogantatásán dolgozik.

A németalföldi (Hollandia) törvényhozás elé az igazságügyminiszter legközelebb (1886.) törvényjavaslatot terjesztett, mely egy régibb törvényt módosítván a vasárnap megülését

⁵³ Verböczi, Corpus juris hungarici. Budae, 1779. Tom. I.

⁵⁴ Katona, Historia critica Budae, 1810. Tom. XXI. Ord. XL. pg. 862.

⁵⁵ Gretser, de fest. I. 1, c. 13.

szabályozza. Az új javaslat szerint vasárnap a nyilvános munkák és az utcai kereskedelem tiltva van, a gyárak szünetelni tartoznak, szeszes italokat csak déli 12 óra után szabad árulni.

A badeni kormány utasítást adott a községi elöljáróknak, hogy a vasárnapi munkaszünet megtartására szigorúan ügyeljenek. („Religio.” 1883, 43. sz. körül.)

Spanyolország vallásügyi minisztere 1884-ik év márc. 26-án kelt rendelettel a vásár- és ünnepnapok megülését rendeli el.

Ausztriában igen üdvös és szükséges intézkedés tétetett. A vasárnap megszentelésére vonatkozólag Pino báró, kereskedelmi miniszter, rendeletet bocsátott ki a postaigazgatóságokhoz, mely a hivatalok elöljáróinak kötelességévé teszi, hogy vásár- és ünnepnapokon az irodai szolgálat lehető korlátozását léptessék életbe s a hivatalnokoknak megadják a kellő időt, hogy vallási kötelességeiket teljesíthessék. – Az állami szivargyárak igazgatóságához szintén utasítás érkezett, hogy jövőre vásár- és ünnepnapokon ne dolgoztasson. („Magy. korona.” 1882. 9. sz. jan. 9-én.)

Örvendetes hír volt az szintén, hogy Mezőtúr városa szabályzatot alkotott a vasárnap megünneplése ügyében. A szerint a boltok csak délután 2 óra után lehetnek nyitva, a kocsiközlekedés délelőtt 11 óráig meg van szorítva s a vadászat vasárnap tilos.⁵⁶

A vasárnap megszenteléséről Sopron megye közgyűlése gyönyörű határozatokat hozott. (Lásd „Magyar Állam” 1886. 152. sz., vagyis jún. 2-iki számban.)

Ha az országos törvények elégtelenek, vagy erélytelenek, nincs egyéb hátra, mint hogy az egyes községek, elöljárók és családfők Isten jogait és parancsát saját körükben oltalomba vegyék és érvényesítsék.

Egy francia város elöljárósága 1818-ban a vasárnapok és ünnepek megszenteltetését megakadályozandó, a következő rendeletet adta ki: „Mindazok, kik vasárnapokon és ünnepeken a szentmise s a vecsernye alatt a vendégfogadóknak valamit elfogyasztanak, feljogosíttatnak arra, hogy tartozásuk megfizetése nélkül eltávozhassanak.” – Mondanunk sem kell, hogy a rendelet igen jó eredményű volt.

IV. Azon nem fogunk nagyon csodálkozni, hogy a keresztény államok a vasárnap megszenteltetésére ellen szigorúbb törvényeket szabtak, ha a pogányokra egy pillantást vetünk. – Amióta a világ fennáll, nem létezett nép, ha még oly vad is volt és szellemileg annyira elvakult s eltörpült, hogy esztelenségeket istenként imádott, mondom, nem létezett nép, mely el nem ismerte volna, hogy az év bizonyos napjait Isten tiszteletének kell szentelnie, hogy az emberek kötelesek Istennek tiszteletére ünnepeket megülni.

Kik a történelemben némiképp jártasak, emlékezzenek itt a görögök olympei, pythoniai, nemeai és isthmusi ünnepeire; a rómaiaknál pedig mezőavatási, luperkáli, szaturnali és terminali ünnepeire, valamint nagy események, háborúk s elemi csapások alkalmánál tartatni szokott ünnepekre. – Ily vallásos ünnepeket a főpapokkal egyetértve, a köztársaság tanácsa határozta el és a körmenetekben testületileg teljes díszben jelent meg.

Mi különösen a munka beszüntetését illeti, tudjuk, hogy a pogány rómaiaknál a papok kötelesek valának arra ügyelni, vajon az emberek ünnepeken a munkától tartózkodnak-e. Kik rajtakaptak a munkán, pénzbírságra ítéltetett. – Servius Sulpitius jelenti, hogy a rómaiaknak ünnepnapokon egyáltalán minden szolgai és súlyosabb munka tiltva volt. Csak nagy veszélyben kivételesen engedtetett meg valami munka: például árvízveszedelemben a csatornák zsilipeinek elzárása. Különben a kereskedők is kötelesek voltak csarnokaikat bezárni, hogy senki se legyen az áldozatoknál való megjelenésben akadályozva. – A munka abbahagyását ünnepeken a nagy törvénytudós és nevezetes szónok, Mucius Scevola, is sürgeté.

⁵⁶ „Magyar korona.” 1880. 282. sz. – Torontál megye rendeletét lásd „Magyar Állam” 1883. 9. sz.

Jutalmazás

Nagyszerű földi áldást is ígér az Úr a szombat, vagyis nálunk a vasárnap hívséges megüleséért. Íme Isten szavai:⁵⁷ „Tartsátok meg szombataimat és féljete az én szentélyemnél. Én vagyok az Úr. Ha rendeléseim szerint jártok és parancsaimat megtartjátok, és azokat megcselekszitek, esőt adok nektek idejében; és a föld megadja termését, és a fák megtelnek gyümölcsökkel. A cséplés eltart szüretig, és a szüret eléri a vetést; és megelégedésig eszitek majd kenyereteket, és félelem nélkül laktok földetek. Békességet adok határaitokban; aludni fogtok, és nem lesz, ki fölretentsen. Kiirtom az ártalmas vadakat; és fegyver nem megy át határaitokon. Űzőbe veszitek ellenségeiteket, és lehullanak előttetek ... Rátok tekintek, és megsaporítlak; megsokasodtok, és megerősítem kötésemet veletek. Réginél régiebbet fogtok enni, és az új megérkezéssel a régít kihányjátok. Hajlékomat közétek helyezem és nem vet el titeket az én lelkem. Közöttetek járok, és Istenetek leszek, és ti népem lesztek.”

A próféta által pedig ígéri az Úr, hogy a népet, mely megszenteli a szombatnapot, boldoggá teszi, birodalmát megszilárdítja s állandósítja, hogy minden felől békésen fog Jeruzsálembe járulhatni, áldozatot vivén az Úr házába. Lesz is miből különféle áldozatot vigyen.⁵⁸

Izaiás ajkaival is így szól az Úr: „Akik megőrzik szombataimat, és azt választják, mi nekem tetszik, ... örök nevet adok nekik, mely nem vesz el.”⁵⁹ S ismét: „Ha visszatartod lábadat szombaton, hogy az én szent napomon akaratomat ne cselekedjed, és a szombatot gyönyörűségnek nevezed, és az Úr dicsőséges szent napjának, és azt dicsőíted, nem cselekedvén utaidat, nem járván akaratomon, ... akkor gyönyörködni fogsz az Úrban, és fölemellek téged a föld magassága fölött, és táplállak téged Jákob atyád örökségéből; mert az Úr szája szólott.”⁶⁰

Számtalan eset mutatja, hogy az Úr most is védelmezi, oltalmazza és áldja azokat, kik a vasárnapot Istennek szentelik és kellően megülik. A sok ezből íme néhány példa!

1. D. nevű molnár, ki most egy egész vidéknek leggazdagabb embere, de legpéldásabb katolikusa is, meg a szegények valódi menedéke, – barátságos felszólításra megírta, hogyan jutott ezen állapothoz.

– Miután Isten kegyelmével előbbi könnyelmű életemet elhagytam, írja ő, egy malmot vettem bérbe, mely ugyancsak rongált állapotban volt és a mellett rossz hírben állt. A sok javításnál és berendezésnél adósságba vertem magam; sem az én atyám, sem feleségemé nem volt olyan tehetős, hogy értem fizethettek volna, – de mivel atyám lisztel kereskedett s egyik sógorom pék volt, avval segítettek tehát, hogy nálam öröltettek.

Vasárnap természetesen megállítottam a malmot és legényeimmel együtt a templomba mentem. No de volt is rokonaimtól mit hallgatnom, hogy ni, alig kezdtem a munkát, abbahagyom bogaraim miatt; hisz a malomkerekek maguk is eljáznak, minek azoknak is ünnepelni!

Persze az ilyen okoskodással szántani, vagy lovakkal egyebet is lehetne dolgoztatni vasárnap; mert ott sem húzza az ember a jármot, vagy a hámot. Csakhogy az én rokonaim sántikáló okoskodását azzal ütöttem le teljesen a lábáról, hogy a malom kerekei nem hordják a zsákokat ide s tova, nem is öntenek fel a garatra; tehát csak nyugodjanak szépen.

⁵⁷ Lev 26,1–12.

⁵⁸ Jer 17,24–26.

⁵⁹ Iz 56,4–7.

⁶⁰ Iz 58,13–14.

Nagyobb volt a baj, hogy atyám és sógorom azzal fenyegetőzött, hogy ha a következő vasárnap is áll a malmom, nem öröltetnek többé nálam.

Csakhamar megjött a második vasárnap is s az én malmom ismét megállt. Atyám és sógorom örölnivalója hétfőn már nem jött hozzám.

Kevés volt a munkám, de sok a fizetni valóm. – E hét szombatján távollétemben két gazda szekere állt meg malmom előtt: lerakták a zsákokat azzal a meghagyással, hogy a lisztért holnap jönnek; annak meg kell lenni. Éppen e szavaknál érkeztem haza. „No akkor csak rakják fel szekereikre ismét gabonájukat, mondám, – mert én holnap nem örlök; hisz vasárnap lesz.” Szitkozódva, káromkodva távoztak a gazdák gabonájukkal s nem is jöttek többé. Én pedig szobámba mentem, térdre borultam s imádsággal erősítettem Istenbe vetett bizalmamat.

Nehéz idő súlyosodott reám; alig volt munkám, de folytonosan sokat kellett mindenféle fizetnem és törlesztenem. Imádkoztam és néha könnyekre is fakadtam. Többször atyámhoz is elmentem; szemrehányásaira azt feleltem, hogy másképp nem tehetek, mert Isten világosan parancsolja.

S ha a hatalmas Isten az embereknek ezt parancsolja, bizonyára módjában is áll azokat fönntartani, kik az Úrnak napját parancsa szerint ünnepelek; azért tehát én eljárásom mellett maradok, ha atyám és testvéreim el is hagynak, ha családommal együtt koldulnom is kell majd. – E szavaimra atyám könnyezett, de nem segített s én szomorú szívvel hazatérvén, ismét csak térdre borultam, imádkoztam és könyörögtem az Úrnak, hogy emlékezzék meg ígéreteire és el ne hagyja szolgáját, ki jóságában és mindenhatóságában bízik.

Hiába mentem a gabonavásárra, üres szekérrel jöttem vissza: pénzem nem volt, magam tehát nem vehettem semmit, atyám és sógorom pedig megvetőleg tekintettek reám s másoknak adták át örlés végett gabonájukat. Nőm és szolgálaim szomorúan tekintettek rám, ha a malom üresen és némán állt.

De minél inkább tünedezett a segítség reménye, annál nagyobbá lett bizalmam; az különös volt nálam. Szerezni nem tudtam semmit, az iparosok és egyéb hitelezők sürgettek, kölcsön nem vehettem sehonnét; mit tegyek? – Eszembe jutott, hogy itt a szenvedés, a türelem, a harc ideje, melyben hitem őszinteségét be kell bizonyítanom.

Fél évig tartott a keserves küszködés. – Egyik napon házunkba jött atyám s így szólított: „No, hogy megy a dolog? kimentek már a bogarak a fejedből?”

„Bocsánat, édes atyám, de ami a fejemben van, azok nem bogarak; én a szerint igazodom, mi Istennek parancsa; súlyosan vét azon atya, ki azért hagyja el gyermekét, mert őszintén megtér. Mily szívbeli fájdalmat fog egyszer a fölött érezni, ha lelki szemei fölnyílnak, hogy gyermekét annyira sanyargatta?!”

Sajátságos, hogy ez egyszerű szavak mélyen hatottak atyám szívébe; másnap már küldötte gabonáját, nemsokára sógorom követte. – A megpróbáltatás ideje elmúlt. Csak Isten fordíthatta meg így a szíveket. Mindig több szekér fordult meg malmomnál; még egy év sem múlt el s én nemcsak az adóságtól menekültem meg, hanem a malmot is megvettem. Hitemet és bizalmamat Isten feltűnő módon jutalmazta. Nemsokára annyi gabona volt malmomban felhalmozva, hogy egy negyedévre is elég volt.

A szomszéd molnárok irigy szemmel nézték ezt, és ha megszólítottak, csak azt ismételték nekik: „Tartsátok meg a vasárnapot és az ünnepeket, és meglátjátok, hogy az Isten rólatok is fog gondoskodni.” – Süket füleknek szólottam. Az ő malmaik vasárnap is zakatoltak, de a helyett hétköznapi gyakran szüneteltek; a szomszéd molnárok mindaddig nyomorognak, – én pedig két év múlva nemcsak a bérelt malmot vettem meg, hanem meg is nagyobbítottam úgy, hogy nálam folytonosan (a vasárnapot és ünnepeket kivéve) hat kő jár, szép családom van és hál’ Istennek minden szépen el van látva. – (Mi még hozzátehetnők, hogy bármely nap, ha kell, 40–50 ezer forintot készpénzben is előmutathat.)

2. Az 1830-ik év február havának egyik vasárnapján azt parancsolta bizonyos hajóslegénynek Észak-Amerikában a kapitány, hogy némely elszállítandó cikkekkel megrakott ládákat hordjon föl a hajóra, mit különben hétköznapi is meg lehetett volna tenni. A hajóslegény kijelentette, hogy lelkiismerete nem engedi, hogy vasárnap szükségtelen munkát végezzen. A kapitány még kigúnyolta a hajóslegény lelkiismeretességét, azután monda, hogy hát fogadjon maga helyett valakit. „Ezt sem tehetem, viszonzá a legény, mert a vasárnap megszenteltségére másnak alkalmat adni szintén véték; mi pedig a tengeren mindig életveszélyben forgunk: lehet, hogy még időm sem maradna megbánnom e vétkeket, tehát nem is akarom vele lelkemet terhelni.” – A hitetlen kapitány erre nagyon megbosszankodott s a szegény hajóslegényt idegen helyen, egészen más földrészén azonnal a szolgálatból elcsapta. – A legény nehéz szívvel ment le a hajóról a partra; de csakhamar megvigasztalta őt a gondolat, hogy nagyobb úrnak engedelmeskedett, mint a kapitány, és e nagyobb úr, az Isten, majd csak gondját is viseli. Hátha még tudta volna, hogy már ez is Istennek különös gondviseléséből történt! Mert íme! néhány nap múlva, amint ugyanezen gőzhajó a tengeren visszafelé jött, szétpattant rajta a katlan s a hajón levők legnagyobb része életét veszítette.

3. Bizonyos molnár a következő módon beszélt el, miképp hagyott ő fel a vasárnapok és egyéb ünnepek megszenteltségével. „Egykor a vasárnap megszentelésének kötelességéről hallottam prédikálni és megismertem, hogy ebben én is nagy bűnös vagyok; – egy ideig még csak örültem én úgy vasárnapokon is régi szokás szerint; de lelkemnek soha sem volt ilyenkor nyugalma; mindig hangzottak fülemben Isten tíz parancsolatának ama szavai: „Megemlékezzél róla, hogy ünnepeket szentelj!” – Végre föltettem magamban, hogy történjék bármi, én föl hagyok a vasárnapi örölessel. Ismerőseimnek tudtára adtam, hogy ezentúl hétköznapi hozzák, amit öröltetni akarnak, mert malmom ezentúl vasárnap állani fog. Némelyek megmaradtak nálam, de sokan máshoz vittek öröltetni és munkám eleintén tetemesen megcsökkent úgy, hogy malmom sokszor hétköznapi is állt. Azonban ez nem sokáig tartott; mert ismerőseim megint csak hozzám fordultak, sőt másokat is hoztak magukkal és Istennek oly bő áldása szállott munkámra, hogy most tízezer forinttal jobban állok, mint annak előtte. Szívesen felajánlottam Istennek hetenkint azt az egy napot, és ő hetenkint tizenkét napot adott nekem érte, – amennyiben most három malomban öröltetek, és így még kétszer annyit nyerek hetenkint, mint amennyit előbb a hétnek hat dolgozó napján nyertem.”

Éppen nem csoda, hogy e derék molnárnál sokkal többen öröltettek később, midőn a vasárnapot megszentelte, mint annak előtte; mert az okos embernek nem nehéz átlátni, hogy sokkal többet lehet bízni olyanban, ki Istennek is megadja azt, ami Istené, mint abban, ki az ünnepek megszenteltségével Istent is kész az ő dicsőségétől megrabolni; mennyivel könnyebben megrabolja, meglopja az ilyen az ő embertársát!

4. Kind Vilmos, angol borbély, mestersége gyakorlóinak szokása szerint rendesen vasárnap is, vallásos kötelemeinek teljes elhanyagolásával, eljár beretválni.

Egykor, amint így vasárnap szintén dolga után járt, a templom előtt kellett elmennie és tán kíváncsiságból bepillantott az ajtón, midőn a pap éppen e szavak fölött kezdett prédikálni: „Megemlékezzél róla, hogy ünnepeket szentelj!” – E szavak még jobban fölingerlők kíváncsiságát és egy ideig hallgatózott; de minél tovább maradt ott, annál inkább meggyőződött arról, hogy az ő eddigi vasárnapjai Isten előtt utálatosak voltak. – Nyugtalanul ment tovább a templomból és igen nehéz szívvel végzé aznap munkáját. Nyugtalanul napról-napra jobban növekedett, míg végre elhatározta magát arra, hogy a vasárnapi munkáról lemond. Ennek azonban az lett a következménye, hogy róla meg szintén az előkelőbbek mondtak le, és kénytelen volt előbbi csinos műhelyét egy rossz pincészerű boltocskával felcserélni, hol aztán csak parasztokat beretvált. Lelkét mindaz által kimondhatatlan boldogság töltötte el, és szívében oly béke uralkodott, minőt a világ nem

adhat. Állapota azonban mindig szegényebb lett: mindennapi kenyerét alig tudta megkeresni; de azért nem esett kétségbe. Nem is maradt el Istenbe helyezett bizalmának jutalma.

Valamely szombaton, úgy alkonyatkor, amint a postakocsi a piacon megállapodott, egy úr ugrott ki onnan és borbély után tudakozódott. Hirtelenében a mi borbélyunkhoz utasították őt, minthogy ez legközelebb volt, az utas pedig nem időzhetett. Az úr belép a pincealakú boltocskába és sürgeti a borbélyt, hogy csak hamar beretválná meg őt, míg a postakocsiba lovakat váltanak, minthogy másnap vasárnap lesz, olyankor meg nem szereti magát megberetváltatni. Az idegennek ezen nyilatkozata saját helyzetére emlékeztette a borbélyt és egészen elérzékenyült, míg az urat kéré, adna neki előre egy garast, hogy gyertyát hozzon, mert biz' ő igen de igen szegény ember. Az úr adott neki pénzt, s a beretválás alatt arról gondolkozott, vajon mi vihette ezt a becsületes arcú embert ily nyomorúságra.

Vége lévén a beretválásnak, így szólt a borbélyhoz: „Barátomnak sajátságos élettörténete lehet; megvallom, részvéttel viseltetem sorsa iránt; most azonban nincsen időm, hanem itt egy tallér: ha visszajövök, majd beszélünk egymással. Mi a neve?” – „Kind Vilmos, szolgálatjára,” felele a borbély. „Kind Vilmos?” kérdé álmélkodva az idegen; „nem kingstoni születésű?” – „De igen!” – „Apját hogyan hítták?” – „Tamás!” – „Volt-e neki valami öccse?” – „Igen, hanem az régen elhajózott Indiába, és azóta nem hallottam róla.” – „Jöjjön velem, édes barátom”, mondá az idegen; „itt a postakocsiban van egy ember, ki magát Kind Vilmosnak vallja; ha barátom be tudja bizonyítani, hogy ön az igazi Kind Vilmos, akkor igen jó újságot mondok; mert önnek nagybátyja Indiában meghalálózván, tömérdek vagyont hagyott hátra; én vagyok megbízva Kind Vilmost, mint az elhunynak egyedüli rokonát felkeresni és a nagy vagyont neki átadni.”

A postakocsihoz érven, az ál Kind Vilmos csakhamar elárulta magát, s mint csalót, őrizet alá helyezték; a szegény borbélyt pedig a valódi örökösnek ismerték el, és a nagy vagyon birtokosává lett. – Ha Isten parancsának szigorú megtartásáért oly szegénységbe nem esik, hogy még gyertyára sincs pénze, alig érte volna őt valaha e véletlen szerencse.

Azt ugyan nem akarom állítani, hogy a hajóslegény szorult helyzetében nem hordhatta volna a ládákat a hajóra, vagy hogy a borbély ünnepnap nem borotválhat, ha csak szentmisét is hallgat az nap és lelkéről valahogy gondoskodik; de a felhozott példákbl látjuk, hogy Isten a vásár- s ünnepnap hívséges megülését különös oltalmával is jutalmazza; az tehát előtte kedves.

5. Élt Franciaországban, Lyon nevű városban e század elején bizonyos Berthier Lajos nevezetű csizmadia mesterember, ki – mint fájdalom, nálunk is főleg a szabók, molnárok, cipészek és csizmadiák – vasárnap és egyéb ünnepnapon sem hagyott föl, legalább délelőtt, a munkával; holott jól tudhatta volna, hogy míg Isten a hét legnagyobb részét nekünk engedte: az ünnepeket saját dicsőségére tartotta fenn, s ki az ünnepeket különösen és főleg Isten dicsőségére nem fordítja, az az Istent az ő dicsőségétől akarja megrabolni. Ily rablásból még senki sem gazdagodott meg, valamint az ünnepek kellő megszentelése miatt még senki sem jutott szegénységre. Mégis az Isten dicsőségének ezen rablói azt hitetik el magukkal és szeretnék másokkal is elhitetni, mintha ez már másképp nem mehetne s mintha egyébként valami hátramaradást szenvednének keresetükben; pedig a hét egyéb napjainak szorgalmatos és okos fölhasználása mellett sohasem maradna vasárnap reggelre munka.

Halljuk csak a föllebb említett csizmadia mesternek történetét. Élt szomszédságában egy jámbor lelkű s becsületes keresztény kereskedő, kinek szívében vasárnaponként oly fájdalmasan visszhangzott a csizmadia szomszédnak zörgése, kopogása, mint hajdan a Kálváriahegyen Krisztus fölfeszítőinek kalapácsütései a hú tanítvány vérző szívében. Végre nem állhatta meg, hogy szomszédjának a dolgot amúgy barátságosan meg ne említse. – Azonban a csizmadia szabadkozott, mintha neki elkerülhetetlen szükséges volna vasárnaponként is dolgozni, mondván: „Könnyű szomszéd uramnak beszélni; van ott már a tejbe mit aprítani s így nem esik érezhető kárára, ha vasárnap megnyugszik és zárva tartja a

boltot; de bezzeg én, ki számos tagból álló családomat úgyis csak tengődve s nagy ügyel-bajjal tarthatom fönn, én már igen érzékeny hátramaradást szenvednék, ha vasárnap nem dolgoznám. Aztán, Istennek legyen hála, már most szépen megszaporodott azok száma, kik rendesen nálam dolgoztatnak s így szombaton sohasem lehetek egészen kész a munkával, hanem legalább a teljes kikészítés vasárnapra marad.”

A kereskedő kételkedőleg rázta fejét e mentségek hallatára, s ekképp szóla: „Édes szomszéd uram! távol legyen tőlem, hogy én valami kárát akarjam s éppen ezért lássa, ígérem és fogadom, hogy szomszéd uramnak minden ily vasárnapi dologmulasztásból származható kárát lelkiismeretesen megtérítem, ha félév lefolyta alatt vasárnap nem dolgozik, hanem inkább e helyett, amint keresztény kötelességünk hozza magával, az isteni szolgálaton jelen leszen. Elfogadja-e ezt az indítványt?” – „Édes örömet; – felelé amaz – hiszen a hét fáradozásait kinyugodni s templomba menni sokkal könnyebb, mint dolgozni, kivált ha minden ilyes hátramaradásomért még kárpótlást is nyerek.” A szomszédok kezet fogtak s így a vasárnap megülését tárgyaló szerződés meg vala kötve.

A félév eltelte után átment szomszédjához a kereskedő s mondá: „Emberül van, szomszéd uram! Adott szavát szentül megtartotta; már most én is be akarom az enyémet váltani. Mondja meg hát, mennyire rúg a kár, mit szomszéd uram a vasárnapi munka elhagyásával szenvedett? Én mindent, az utolsó fillérig, meg akarok téríteni.” – „Oh édes jó szomszéd uram, az egész kár egy krajcárra sem rúg; sőt inkább én vagyok adósa;” viszonzá a mesterember, „nagy köszönettel tartozom én szomszéd uramnak: mert tanácsát követve, nem kár, hanem inkább haszon háramlott rám s azóta minden jobban megy házamban. – Eleinte, az igaz, bajos volt magamat a vasárnapi munkától megtartóztatnom: mindig lett volna még valami végezni valóm; de azon gondolat, hogy hiszen minden károm meg lesz térítve, meg aztán adott szavam, visszatartottak a dologtól, tulajdonképp a vasárnap megszenteltetésétől. Ennélfogva, a kikötés szerint, szorgalmasan eljártam vasárnaponként az isteni szolgálatra, mely alkalommal a prédikációban, min már annyi év óta nem voltam, sok szép tanítást, üdvösséges intést hallottam s kaptam magamat, megpróbáltam ezek szerint élni. Ekkor tapasztaltam, hogy a becsületes keresztény élet csak addig ijesztő, addig tetszik bajosnak, unalmasnak s tán szívgyötrőnek, míg nincs elég lelki erőnk azt megkezdeni; de ha egyszer testtel-lélekkel rá adjuk magunkat, látjuk, hogy az, mi eddig ijesztőnek látszott, vonzó, – mi bajosnak, könnyű, – mi unalmasnak, az gyönyörködtető, – s mi tán szívgyötrőnek látszott, az szívnyugtató. Eddig ijesztőnek látszott az erkölcsös élet, most vonzó, – bajosnak a böjtölés, most könnyű, – unalmasnak az imádság, most gyönyörködtető, – szívgyötrőnek látszott a gyónás, most szívnyugtató. Keblemben valami kedves békeesség terjedt el, főképp midőn annyi év után az angyalok kenyerében újra részesültem.”

„Hétfőn sokkal jobban esett a munka, mert pihent testtel s vidám lélekkel fogtam hozzá s a hét folytában jóval többre mentem, mint ennek előtte. Előbb a türelmet csupán nevéből ismertem, minden csekélység méregbe hozott s ilyenkor vak dühömben majd a bőrt, majd valamely szerszámot elrontottam, vagy legalább a munka nem sikerült úgy, mint kellett volna. Hányszor estem e miatt epehideglelésbe, mi alatt, a sok költség mellett, semmi keresetem sem volt. Most azonban sokkal csendesebb természetű vagyok, sőt úgy tetszik, mintha jobban látnék, testem egészségesebb, kezem pedig ügyesebb volna. Szombaton délután 3–4 órakor már rendesen kész vagyok a munkával s e mellett dolgoztatóim is szaporodnak. Eddig nem neveztek másnak, mint zörgő-morgó csizmadiának, és sok cseléd csak mogorva természetem miatt sem hozta hozzám urától a munkát, noha hozzám közelebb lett volna jönniük. Most pedig csúfnevem egészen megszűnt s mindenütt barátságos arccal találkozom, mert nem vagyok többé a régi mogorva természetű ember.”

„Hanem, édes szomszéd uram! – szakítá őt félbe a kalmár – ne vegye rossz néven e kérdést: hogy áll most a házi békesség? Mert lássa, ezelőtt annyi pörlekedést, annyi civakodást lehetett innen áthallani!”

A mesterember elpirult s viszonzá: „Jaj, édes, jó szomszéd uram, most már e tekintetben is egészen másképp állanak a dolgok. Előbb mindig azt hittem, hogy csak nekem lehet igazam; szegény feleségembe mindig belekötöttem s gyakran oly pörpatvart támasztottam, amit most szégyenlek. Eddig benne inkább alattvalómat, mint hitestársamat láttam, kit üthetek, csaphatok kényem kedvem szerint. Csak azt csodálom, hogy szíve egészen el nem fordult tőlem, a jó léleknek. Mindig benne kerestem a hibát; holott az legtöbbször én bennem volt. – Most tökéletes egyetértésben élünk, neki is nagyobb kedve van hozzám. A szeretet és békesség tartós tanyát ütött szegény hajlékunkban. Gyermekeim is jobbak, mert apjuktól is jobb példát látnak.” A kereskedő mélyen megilletődve állt az úgyszólván újjá született boldog család közepette; s minthogy szomszédja semmi áron sem akará a vélt kár megtérítését elfogadni, boltjából a gyermekeknek szép ruháralókat küldött ajándékba a közelgő pünkösdi ünnepekre. De mielőtt eltávozott volna, megfogá a mesterember két kezét s így szólt: „Tapasztalta édes szomszéd uram, hogy ha mi megteesszük a magunkét, Isten is megteszi a magáét s hogy mindig igaz volt s igaz marad, hogy: Ha féljük az Istent, áldás is lesz rajtunk; E nélkül hasztalan minden fáradságunk.”

Szabad

Nem szabad tehát vasárnap semmit sem dolgozni? – Azt én nem mondtam, hogy semmit sem, vagy hogy soha sem szabad, mert az Egyház sem mondja. Föltéve, hogy az istenszolgálatot s nevezetesen a szentmisét el nem hanyagolod, szabad vasárnap is

1. tudományokkal és művészetekkel foglalkozni; szabad tehát írni, olvasni, tanulni, tanítani, rajzolni, képeket festeni, zenélni, stb. Vagyis, oly munkák végezhetők vasárnap is, melyek nem anyagi, hanem inkább szellemi jólétünket, szellemi kiképeztetésünket és tökéletesítésünket eszközlik. Ily munkákat mások javára és oktatására is végezhetünk, még pedig akkor is, ha azért valami díj, vagy bér járna.

2. De rendkívüli esetekben szabad a súlyos munka is; oly alkalmaknál azonban a legjobb és legbiztosabb volna, ha a megszorult család, vagy község az illető egyházi hatósághoz, a plébánoshoz fordulna, ki nyomós körülményekben szívesen adná a munkához beleegyezését. Ez a hívek lelkiismeretét megnyugtató, a botrányt elhárító s Isten a munkát áldaná.

3. Szabad a munka akkor is, ha azt Isten tisztelete, a felebaráti szeretet, vagy a szükség követeli és sürgeti: így például véletlen veszedelemben, vagy hogy azokon segítsünk, kik rögtön segedelmünkre szorultak, vagy hogy magunktól valami nagy kárt eltávoztassunk. – Ennek folytán szabad végezni vasárnap oly munkát, mely azon nap megtartandó ünnepélyhez tartozik s melyet az előtte való nap nem igen lehetett végezni. Szabad a betegeknek szolgálni, ha nagy s nehéz munkát is kell a mellett végezni; szabad a szegények javára oly munkát megtenni, melyre éppen vasárnap is szükségük van, melyet magunk számára is szorult körülményeinkben megtehetnénk s mely nélkül ama szegények nagy ínségbe jutnának. Végre szabad a súlyos köznapi, az úgynevezett szolgai munka, ha oly rendkívüli s rögtöni körülmények fordulnak elő, melyek közt egészségünkben, vagy javainkban tetemes kárt szenvednénk, ha munka által magunktól a veszélyt el nem hárítjuk.

Nagy zivatar támadt 1839-ben bizonyos szombat este Dél-Amerikának egyik vidékén, hol többi között egy úr is lakott, ki keresztény rabszolgáit vasárnaponként is munkára szokta hajtani. A fekete rabszolgák tudták, hogy uruk érett vetéseit e zivatar végképp tönkre teszi, hacsak vasárnap jókor reggel ki nem mennek és be nem takarítják. Nem is szóltak senkinek, hanem dologhoz láttak és a gabonát szerencsésen behordták. Ez nagyon megtetszett az úrnak,

főképp azért, hogy míg máskor veréssel kellett e rabszolgákat vasárnap dologra üzni, most maguktól minden fölszólítás nélkül kimentek és igen nagy kárt hárítottak el. Ezért munka végeztével magához hívatta őket és pénzt, rumot, dohányt akart közöttük jutalomképp kiosztani; de a keresztény rabszolgák, kik tudták, mily körülményekben szabad vasárnap valami szolgai munkát végezni, kimondották, hogy ők csak hitük szerint cselekedtek, mely ily munkát megenged, ha valamely veszély elhárításáért, vagy a felebaráti szeretet gyakorlásáért szükséges; azért tehát jutalomra nem tartanak számot s nem is fogadják el. – E nyilatkozatra oly tisztelettel viseltetett a rabszolgák iránt az úr, hogy vasárnap többé soha sem kényszerítette őket munkára.

Végre azt is meg kell itt említenem, hogy a szoba elrendezésének és a főzésnek munkája szintén szabad, valamint a tűzvédszél, áradásnál s nagy zivataroknál előforduló munka. – A szolgálatban levők is néha oly körülményekbe jutnak, hogy zsarnok uraságuk soha sem enged időt ruháik kijavítására, vagy mosására; ezek sem tehetnek egyebet, mint hogy e munkára vasárnap egy-két órát fordítanak.

Mind e mentegető körülményeket természetesen csak azért hoztam fel, hogy fölvevett tárgyat minden tekintetben világossá tegyem; de távolról sem azért, hogy avval bárki is visszaéljen. Az éppen a hiba sokaknál, hogy nagyon könnyen találnak a vasárnapi munkára kifogást.

Valami nagy úrról azt olvastam, hogy palotája építésénél az ácsoknak megengedte, hogy este mindegyik vihet magának a forgácsokból, melyek a gerendák faragásánál elesnek. Egy ács sem tért haza a nélkül, hogy a gerendákból valami forgácsot le nem faragott volna, mi által az épületfa lassan oly vékonyra lett, hogy a gerendák csupa rudakká váltak. Éppen úgy van ez az ünnepekkel: alig van már ember, ki azokból valamit el ne faragjon, s így az ünnep és köznap között alig vehető észre különbség. – A munkás nem kaszál s nem kapál, de mégis egész napon át szerszámának kiigazítása ügyében jár; a földbirtokos nem szántat, nem ásat, de egész nap földjeit, szőlőjét, majorját járja körül s a teendőket rendezgeti; a molnár nem vágja követ, de elhordatja lisztjét és elhozatja gabonáját; a szabó nem varr, de egész délelőtt kihordja a munkát, vagy szabdalgat; a cipész nyugalomban hagyja talán az árat és a kalapácsot, de a hétfőre való fonalat sodorja s így tovább lopják és rabolják a többiek is az Úr napját.

Számtalan ügyet és teendőt tolnak az emberek a szent napokra s úgy látszik, mintha a nyereszkeskedésvágy egész erejét és cselszövényességét megkettőztetné, csak hogy éppen az ünnepeket megszenteltetse s az embereket a szentmisétől elcsábítsa.

Mentegetődzések

1. Vannak olyanok, kik a hitetlenek sok beszédjéből és irkálásából annyit megtanultak, hogy *a vasárnap megszentelése miatt nagy kárt szenved az ország s a nemzetgazdaság*. Azokban a szörnyű tudós könyvekben ki is van számítva, hogy ha például 14 millió lakosa van az országnak s mindegyik csak 50 krt keres naponként, minden vasárnap 7 millió frt kárba vész! – Kitekintve attól, hogy ez mindegy volna, ha egyszer Isten azt parancsolja, hogy a vasárnapot meg kell ülni, mert ő a legfőbbesébb Úr mindenek fölött; eltekintve attól, hogy Ő ama kárt áldásával s egy-két jó esőjével pótolhatja, – mondom, ettől eltekintve, az a számítás csupa szemfényvesztés. Azért pedig, mert először ha az országnak 14 millió lakosa van, annak jóformán csak egy ötöde képes szerezni s másodszor átlag alig bír egy-egy 30 krt keresni, továbbá harmadszor sok vasárnapon a nagyobb rész, az évszak vagy az időjárás miatt, úgy sem dolgozhatna, azután negyedszer a munkának alig a századrésze olyan, hogy kivitel által az országba pénzt hozna. No ez meggazdagítja az országot!

Ugyan ne vesztegessünk sok üres szót, hanem nézzük a tényeket. Hol virágzóbb az ipar s a kereskedelem, mint Angolországban? S ott vasárnap minden nyugszik, ott a munka vasárnap szünetel, a boltok zárva: Londonban, Regent-, Bond-, Fleet- és Oxford Street, Strand, Cheapside, stb. ama napon oly nyugodt most, mint 300 év előtt volt. És az ipar és kereskedelem ott mégis oly óriásivá fejlődött.

Csak nagyon együgyű ember hiszi azt el, hogy a vasárnapi munka előmozdítja az ipart és használ a nemzetgazdasátnak, mert akárki könnyen beláthatja, hogy minél több a munkanap, annál kisebb annak bére, annál nagyobb mennyiségű a készítmény, annál olcsóbb is; s mivel a kellőnél több készítmény halmozódik fel, hiába elromlik. Azonfelül a vasárnapi szünet nélkül folytatott munka az emberek erejét elbágyasztja s gyorsan megtöri, egészségét megrongálja, elsoványítja, elméjét és értelmiségét eltompítja, szaporodását megcsökkenti s életét megrövidíti. – Hát nyer a nemzet s az ország, vagy a nép a vasárnap megszenteltetésével!? – Az nem egyéb, mint telhetetlen önzés, mely a szent napokat munka által megszegi, de azt az istentelenek az együgyűeknek iparvirágzásként tüntetik elő.

Dicsőségesen uralkodó XIII. Leó pápánk még mint bíbornok-püspök egyik főpásztori levelében a dolog valóját e szavakkal tárja fel:

„A hitetlenségtől megmértelyezett modern népgazdasági iskolák a munkát az ember legfőbb céljának tekintik, s az embert magát csak nagyobb, vagy kisebb értékű gép gyanánt becsülik, a szerint, amint több vagy kevesebb keresettel felér. Innen ered, hogy az embernek erkölcsi becse semmibe sem vették, innét ama borzasztó visszaélés a szegény munkással azok részéről, kik csupán azon vannak, hogy saját hasznukra, nyereségükre kizsákmányolják ... Mialatt pedig az embert teljesen az anyaghoz kötik s abban elmerítve, eltemetve tartják, addig a szellemi élet végképp elfojtatik benne. Mindaz, mi az embert fölemeli s azzá, mire Istentől hivatva van, ti. Isten gyermekévé, a mennyország örökösévé tenni képes, szemei előtt elhomályosul, feledésbe megy; ellenben mindaz, mi állati, mi testi ösztönében rejlik, féktelenül magára hagyatik. – Az ilyen emberek hasonlókká lesznek az okatlan állatokhoz. – Látod, nép! ezzé akarnak téged az istentelenek tenni a vasárnapotól való elvonás által!”

Ezek kézzelfogható és kétségbenvonhatatlan eredményei a vasárnap megszenteltetésének.

Könnyű az a vallástalanoknak, a szegény népet holmi csavart s furfangos számítással elcsábíthatni, és a korlátolt eszűt el is kábítja az, ha tenyerén pár rongyos forintot lát a vasárnap befüvarozott búzáért, lisztért, portékáért, szénáért, stb. vagy a megvarrt ruháért és ilyesmikért; de ha Isten átkára és a nép romlására tekintünk, akkor felebaráti és honfői szeretetünk a felsóhajtásra kényszerít:

Gonosz csábítók! el tanotokkal együtt nemzetünkötől!

Polgárok, keresztény népek, ne hallgassatok azokra, kik véretek és üdvötök árán gazdagodni akarnak! ne tekintsetek rájuk; ha akarnak, dolgozzanak maguk vasárnap. Ti Isten szavára hajtsatok, üljétek meg illően a szent napot s Isten áldása lesz rajtatok! Jobb idők fognak még jönni!

2. Az iparosok gyakran avval mentegetődznek, hogy ha vasárnap nem dolgoznak, *munkájuk hátramarad, hogy elvesztik megrendelőiket s hogy azt a munkát e napra megígérték.* – Ezek teljesen alaptalan kifogások, mert Isten törvénye mindenek fölött az első.

S nézzük csak azokat, kik vasárnap dolgoznak: az év végén még sem gazdagabbak, sőt gyakran ellenkezően mindig szegényebbé válnak. Ez nagyon természetes, mert:

először is az a mesterember, iparos, vagy iparossegéd hétfőn rendesen nem dolgozik (Blaumontag), tehát egy napot a hétben úgy is veszít;

másodszor heti keresményét vagy egészen, vagy annak nagy részét vasárnap éjjel és hétfőn⁶¹ elfecsérli;

vagy végre, ha nem pazarolja el keresményét s nem henyél hétfőn, a folytonos munkában túlságosan megerőlteti magát s így, a súlyos bűnök elkövetésén kívül, még korán meg is öregszik, hamarabb elhal s nyomorult állapotban hagyja szegény nejét és szárandó gyermekeit. Sok példa tanúskodik erről.

Isten nem áldja azon munkát, melyet az ember az ő parancsa ellen végez.

És vajon nem az Úr hatalmában van-e birtokod és életed? Nem áll-e készen szolgálatára tűz, jégeső, dér s a csapások egész serege? nem semmisítheti-e eső, vagy hőség által a vetéseket, melyeken parancsa ellen dogoztál? Egészséged pedig nem kezében van-e? nem küldhet-e reád oly betegséget, mely sokkal több költséget fog neked okozni, mint vasárnapi munkád használt?

Bármit is mondj kifogásul, te vasárnap vállaltalanságból dolgozol.

3. *Jobb dolgozni, mint henyélve ácsorogni.* Evvel szokták némelyek vasárnapi munkájukat mentetetni. Csak hogy e mentegetés olyan, mintha azt mondanád: Lopni jobb, mint gyilkolni, tehát lopni szabad! – Egyik sem jó; az egyik rosszabb a másiknál: mind a kettő tilos. Hasonlóképpen vasárnap rossz a munka s rossz a henyélés, de rossz az is, hogy sok keresztény szellemileg annyira elnyomorodott, hogy a lelkeről való gondoskodás már eszébe sem jut; sok keresztény oly lelki vakságban szenved már, hogy lelki javára soha semmit, hanem mindig csak azon férgek javára dolgozik, melyek testét egykor fölemésztik s nem is lát semmit a földi dolog és a henyélés közt, pedig épp e kettő között van a vasárnap kellő s üdvös megülése. – Csak hagyd abba az anyagi munkát s ünnepeld a vasárnapot úgy, amint Isten s az Egyház részint rendeli, részint óhajtja s tanácsolja, – majd meglátod, hogy a vasárnap ünneplése nem henyélés.

4. *Szegény vagyok, ünnepnapon is kell dolgoznom, mert egyedül a hétköznapi munkából családommal együtt meg nem élek.* Így szól egy némelyik. – Látod, pedig épp azért nem bírsz megélni, mert az Úrnak napját elrabolod s Isten megtagadja munkádtól az áldást. Hogyan is boldogulhatnál Isten áldása nélkül! Fonákul cselekszel tehát s nemcsak súlyos bűnt követsz el, hanem magad vagy az oka annak is, hogy munkád és keresményed oly szaporátlan.

Hiszen ha valaki oly szorult állapotban volna, hogy másképp nem tudna megélni, nem szólnék semmit, mert hát az olyan ki volna véve. De arról rendesen nincs szó.

Azok, kik napszámban, vagy a gyárakban dolgoznak, azt gondolják, hogy több egy napi bér, mint semmi. Igen, de több is vele az Isten átka. – Azután boldogabbakká lettek ez által? szerencsésebbeknek érzik magukat most, mint azok egykor, kik ilyesmit nem tettek? – De végre, a munkaadó gazdagok és urak is okosak ám s ha összevetjük a dolgot a munkás fizetésével és erejének gyors fogyatkozásával, arra a meggyőződésre jutunk, hogy a munkát aránylag rosszabbul fizetik, mióta oly elvetemedett embereket kapnak, kik vasárnap is dolgoznak.

5. *Sok a munkám, az kényszerít a dolgozra.* – Nem a sok teendő, hanem rossz akaratod oka az ünnep megsértésének. Hétköznapi sok órát tudsz te elpazarolni s elfecsegni tétlenül, meg ünnepeken is a délutánt rendetlen gyönyöreidnek áldozod fel. – Egyébként is az a furcsa, hogy éppen csak az egyházi ünnepek napjain van oly sok dolgod, máskor s egyéb ünnepélyek alkalmával nem.

Kedves olvasóm, egyedül azért jöttél-e a világra, hogy dolgozzál? Azért nyerte-e az ember Istentől halhatatlan lelkét, hogy csak a mulandó gazdagság gyarapításán fáradozzék, hogy csak azt keresse folytonosan? Nem tudod-e, hogy ha a dolgot komolyan megfontoljuk, e világon tulajdonképp csak egy főteendőnk van? „Kérünk pedig titeket, atyámfia! – int

⁶¹ Blaumontag története. Vö. „Alte und neue Welt.” 1882, 651 stb. lp.

bennünket Szent Pál – hogy ... igyekezzetek csendességben élni és dolgaitokban eljárni.”⁶² Mintha mondani akarná: Testvérim, kérlek, járjatok el szorgalommal nagy és tulajdonképpeni ügyekben, gondoskodjatok az emberhez leginkább illő ügyről, lelketek üdvé ügyéről. Ez a ti dolgotok. A többi teendők, melyek nektek annyi gondot okoznak, melyek miatt annyit fáradoztok, azok csupa csekélységek, azok játéktárgyak s gyerekségek. A teendő, mely hozzátok méltó, csak ez az egy: Kérlek titeket, járjatok el dolgotokban; biztosítsátok üdvötöket!

Ha üdvünket, amennyire részünkről lehetséges, biztosítottuk, minden jól van; ha ezt elveszítettük, mit használ a még oly nagy gazdagság is? „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, saját lelkének pedig kárát vallja?” – kiáltja felénk az Úr.⁶³

Azonban arról szó sem lehet, hogy azok az egész világot megnyerjék, kik súlyos munka által a vasárnapot megszenteltségtelenítik; egy-két fillér, egy-két forint az egész nyereség, mely után kapkodnak; e csekélyded nyereségért megsértik Istenük parancsát s a kárhozat örvényébe dobják lelküket.

6. *Szolgálatban vagyok; azt kell tennem, mit uraságom parancsol.* – De nem tudod-e, hogy még nagyobb Úr szolgálatában állsz, mint ez a látható uraság? Ha tehát kötelességednek ismered, hogy földi uraságodnak engedelmeskedjél, mennyivel inkább kell mennyei Urad szolgálatjára ügyelned!

Sajnos, de igaz, hogy sok családtagja nemcsak az által vét, hogy nem ügyel, mi történik vasárnap házában, hogy talán neje és leányai varrnak, vasálnak stb., de sőt maga is a munkát parancsolja. Igenis vannak olyanok, kik a szolgát vasárnap egész nap az istállóban dolgozni, vagy a bakon ülni kényszerítik, kik gyermekeiket, a szentmise és a szentbeszéd hallgatása helyett, a gazdaság megtekintésére, vagy fuvarra küldik, kik a szegény szolgálonak éppen vasárnapra rendelik a legtöbb munkát s egy tapodtat sem engedik a házból, hogy még szentmisére sem mehet. Ezek annyi kézzel dolgoznak s annyiszorosan szegik meg Isten parancsát, ahánnyal családjuk s cselédségük bír, kiknek a munkát parancsolják, vagy megengedik. „Aki valamit más által tesz, úgy vétetik neki, mintha maga tenné”; így szól a törvény s így szól az ilyenek fölött az ítélet.

De mit tegyenek a kínzott cselédek ily zsarnok uraságnál? Bátran így szólhatnak: Isten s az Egyház parancsolja, hogy vásár- s ünnepnap szentmisét hallgassunk; nekünk jogunk van tőletek arra időt követelni s ha időt nem engedtek, nyíltan kijelentjük, hogy Istennek s az Egyháznak inkább kell engedelmeskedni, mint embereknek; e jogunk és kötelességünk szerint megyünk a templomba. – A cselédeknek ily eljárásnál Istenben kellene bízniuk, hogy elbocsáttatásuk esetére ő úgy intézné sorsukat, hogy még jobb helyre jutnának, vagy talán a háziúr s a háziasszony oly okos volna és megfontolná, hogy az a cseléd, mely Istenéhez hű, uraságának is lelkiismeretből hívséges, – s többé vasárnap nem akadályozná a szentmisére való járást. – Azonban, ha a cseléd előre látná, hogy ebbéli szent jogának védelme által magát csak nyomorba döntené, akkor azt mondom, maradjon helyén s tűrje békével sorsát, míg alkalma nem nyílik valami jobb urasághoz szegődni.

El kell szomorodnunk

Nézzétek csak, kedves olvasóim, azok fonákságát és nagy bűnét, kik vasárnap nehéz munkát végeznek!

1. Midőn egyszer Isten az izraelitáknak Egyiptomban azt parancsolta, hogy a pusztába menjenek, ott ünnepet üljenek s áldozatot mutassanak be; Fáraó megszólítja Mózeszt és Áront s

⁶² Tész 4,10.11

⁶³ Mt 16,26.

az ellenkezőt parancsolá nekik, ti.: „Menjetek dolgotokra!”⁶⁴ – Éppen úgy van az most is; sok ember lelkébe súgja az ördög vásár- és ünnepnapon: Menj nehéz munkákra! menj ez ünnepeken a malomba, az erdőbe, a műhelybe, a szőlőbe, vagy a vidékre! menj nehéz munkákra! kelj arra a tervezett messze utazásra, rakd meg szekeredet, hogy ezzel másnap időt nyerj, kezd a fuvar, éppen ma menj a major megtekintésére, stb.

Es sokan a rossz szellem sugallatára, mely testüknek és főképpen lelküknek kárára van, nagyon sokan inkább hallgatnak az ördög átkos szavára, mint Isten és az egyház jóakaró parancsára: „Ünnepeket megülj!”

Vagy kinek parancsát, kinek tanácsát követik azon iparosok is: kik vasárnapokon és ünnepeken délig, vagy legalább több órán át dolgoznak? Kinek szavát hallgatják az ilyenek? Bizonyára az ördögét s nem az egyházét. Ki pedig az egyházat nem hallgatja, mondja az Üdvözítő, az bűnös, az olyan, mint a pogány. – Hogyan merészlük magukat az olyanok még keresztényeknek, vagy katolikusoknak tartani? hisz ők inkább pogányok.

2. Valami monda szerint az ördögök egyszer tanácsot tartottak a fölött, hogyan törölhetnék el az ünnepeket. Mert íme, mondák dühükben, hány lelket ragadnak el tőlünk az ünnepek! Hányan mennek a szentgyónáshoz, a szentáldozáshoz? hányan hallgatják a szent ígét s áhítattal jelennek meg a szentmisén? Ezek mind nem hallgatnak tanácsainkra. – Ez nagyon régi monda lehet, mert azt vélem, hogy az ördögök most éppen az ünnepnapoknak örülnek a legjobban.

Mert ha még azokat is tekintjük, kik különben egész héten tisztességes munkával vannak elfoglalva, kik tiszta lelkiismerettel, jó szándékkal dolgoznak, a bűntől őrizkednek és jámborul élnek; ha mégis bűnbe esnek, mely napon történik az a leggyakrabban? Ha ittasak, ha hazudnak, csálnak, mást gáncsolnak, mást megszólhatnak, ha összevesznek, ha tisztátalan beszédekbe keverednek, stb. Kérdem, mikor követnek el ily bűnöket rendszeren? Talán köznapokon? Oh nem akkor! mert e napokon ilyesmikre gondolni is alig van idejük. Nemde az ilyen vétkeket közönségesen vásár- és ünnepnapokon követik el?

Hála Istennek! holnap vasárnap van, mondják sokan a bevégzett munka után. De mit akarnak ők azzal az örömkifejezéssel mondani? Talán azt: Hála Istennek! holnap több időm lesz lelkem üdvének gondozására, egész nap imádkozhatom és tetszésem szerint végezhetem áhítatosságimat; ismét szép alkalmam lesz Isten ígéjének hallgatására s valami jónak megtanulására; a templomba mehetek, meggyónhatom bűneimet, szentáldozáshoz járulhatok, bűcsúkat nyerhetek, Istent közös imádság és ének által dicsérhetem, stb. Ez-e oka az emberek örömfelsóhajításának szombaton? Igenis ezen okokból örülnek a jó s istenfélő keresztények már előre is a vásár- s ünnepnapoknak. De mi célból örülnek sokan? – Holnap vasárnap van: Hála Istennek! holnap legalább kedvem szerint élek ... iszom egyet társaimmal, játékra is telik a heti szerzeményből, stb. – „Ah napjaink férfiai a szent napokon csak testük ápolgatásáról, a nők piperéjükről gondoskodnak. Az alattvalók csupán jobb lakomák után való nagyobb vágy által különböztetik meg a vasárnapot a köznapoktól és a nép csak hiú vígságokról gondolkodik. Úgy látszik, mindnyájan a csábítás szellemének engedték át magukat, lelkük romlására, és mit a héten át szorgalom és munka után nyernek, azt mértékletlenségben és gyönyörben elpazarolják, ahelyett, hogy abban a szegényeket részesítenék. Oh az emberi nemnek fonákága, mely a legszentebb intézményekkel visszaél és azokat vétkekre fordítja ... Oh rendetlenség, mely a sötétség szellemét tölti el örömmel!”⁶⁵

Kedves olvasóim, mit mond az Úr ilyen vasárnapokra és ünnepekre? Igen, a szentírásban fölkiált: „Gyűlölöm és elvettem a ti ünnepeiteket!”⁶⁶ Mert e napok nem ünnepek, nem szent

⁶⁴ Kiv 5,4.

⁶⁵ S. Antonin, oper. part. II. 9. tit. 7. c.

⁶⁶ Amos 5,21.

napok, hanem a bűnök undok napjai! „Így nem üled meg Istennek ünnepét, hanem megszentelteleníted” – mondja Aranyszájú Szent János.⁶⁷

3. Nagy hadsereggel küldötte Antiokus, az istentelen király, hadvezérét Jeruzsálem ellen oly meghagyással, hogy a zsidókat irtsa ki. A hadvezér elment; de hogy annál nagyobb pusztítást tegyen, eleinte nem mutatta ki ellenséges szándékát, hanem midőn a szombat, a zsidók ünnepnapja, elérkezett: hirtelen fegyvert fogtak az ellenséges katonák s oly vérengzést vittek véghez a zsidók közt, melyet Jeruzsálem ritkán látott.⁶⁸ – Lelkünk ellensége, a sátán, szintén így tesz sok kereszténnyel: csak a vasárnapot várja; mert sok keresztény egész héten békésen ül munkája mellett, vasárnap azonban, mintha saját üdvösségének romlására esküdött volna, – kész minden kicsapongásra. Ilyenkor van a gonosz léleknek legbővebb aratása.

A keresztények maguk rohannak az ördög kardja élének, azaz: vásár- s ünnepnap a keresztények közül sokan maguk rohannak a bűn veszélyeibe, maguk keresik fel a bűnt és lelkük nagy kárát: az öregebb asszonyok összedugják fejüket és másokat megszólalnak; a fiatalság szilaj s néha szemérmetlené fajuló táncra kerekedik; másutt istentelen káromkodások és iddogálások közt megkezdődik a pörpatvar, s így tovább; végre este némely szerencsétlen asszonynak a férje tántorogva jön haza, a gyermekek már remegnek és sírnak, mert a vad férj nem egyszer tépi s veri meg ilyenkor boldogtalan anyjukat. — Istenem ilyenek a mi ünnepeink!

Oh keresztény hívek, mily szégyen ez! Hová jutottunk?! Mily üdvöt, mily boldogságot reményelhetünk, ha még azon szent idővel is visszaélünk, melyet Isten saját tiszteletére s lelkünk különös gondozására rendelt? Az ünnepek s a vasárnapok azért vannak rendelve, hogy azokon Istent különösen dicsérjük, tiszteljük és szeressük, hogy a múlt hétben elkövetett bűneinket megbánjuk, lelkünket a bűnöktől megtisztítsuk; – de ha még e napokon is Urunkat, Istenünket sértegetjük, ha lelkünket még akkor is annyi bűnnel szennyezzük be, – mi lesz végre belőlünk?

„Oh mily siralmas sok embernek esztelensége, föl kell Szent Bernáttal sóhajtanom, hogy miután egész héten át porlandó testük fönttartásáról gondoskodtak, ünnepeken halhatatlan lelkük kárhozátán dolgoznak!” – Méltán kiált fel Szent Cyrill: „Ez tehát az ünnepnek megülése, oh keresztény, hogy gyomroddnak kedvesed és gyönyörhajhászó szenvedélyeidnek megereszted zaboláit!”⁶⁹ – Nagyon idevágó Hugó bíbornoknak e megjegyzése: „Azért mondatik, hogy Jézus (gyermek korában) ünnepen veszett el, mert sokan épp az ünnepen veszítik el Istent, midőn vele szorosabban kellene egyesülniük.”⁷⁰

4. Azért tiltja-e az egyház e napokon a súlyos munkát, hogy időd legyen a mulatságra, a játékra, az ivásra, a táncra és más vétkes esztelenségekre? – A munka, mely magában véve jó, tisztességes, dicsérendő, melyet első szüleinknek maga az Isten parancsolt, melyet Krisztus Urunk példája által megszentelt, mely által magunknak örök boldogságot szerzünk, ha jó szándékkal végezzük s a bűntől tartózkodunk; – ünnepeken mégis szigorúan tiltva van úgy, hogy nagy bűnt követ el az, ki munkát végez: mennyivel nagyobb haragra gerjeszti Istent, ki vasárnap vagy ünnepen bűnt követ el? El fogja-e azt az igazságos szent Isten büntetés nélkül tűrni? Oh bizonyára nem!⁷¹ – Azért tehát XI. Kelemen pápa egyik levelében a pátriárkákhöz, érsekekhez és püspökökhöz így szól: „Mondjátok meg népeiteknek komolyan, mily nagy vétkekkel sértik Isten fönségét, midőn az Úr tiszteletére szentelt napokat nemcsak köznapi munkával, hanem bűnökkel is eltöltik ...” Azért int bennünket Szent Gergely is; „Üljük meg

⁶⁷ S. Chrys. Serm. 8. De resurrect.

⁶⁸ 2Mak 5,25–26.

⁶⁹ S. Cyrill 1. 8. in cap. 15. Joh.

⁷⁰ Hugo, Sup. Luc. 6, 2.

⁷¹ Vö. S. Thom. i. h. a. 4, ad 3.

az ünnepeket, nem világias módon, hanem szentül, hogy lelki felgyógyulásunkra szolgáljanak s nem betegségünkre. Ne kényeztessük el magunkat hiú pipere által, ne kapkodjunk gyönyör után, mert az bűnnel jár.”⁷²

Elrettentő okok

Az ünnep és vasárnap megszenteltetésétől rettentsen el először az ideiglenes és az örök büntetés, mellyel Isten azokat fenyegeti, kik az ünnepeket megszegik. – Az ószövetségben halálbüntetést is szabott azokra, mint e könyv más helyén olvasható. Az újszövetség törvényeinek megtartását Isten nem akarta ugyan ideiglenes büntetések fenyegetésével sürgetni; mindazáltal könnyen lehetséges, hogy a nagy szerencsétlenségek, melyek az emberiségre most nehezdednek, a vasárnap megsértésének büntetései. Mert Isten az embereket most is néha már itt a földön büntetésekkel sújtja, hogy igazságosságára figyelmeztesse és a hit kötelmeire intse. Ez véghetetlen irgalmának világos tanúsága, mert ez ideiglenes büntetésekkel azt célozza, hogy az emberek magukba térjenek, az ünnepeket megszenteljék s az örök büntetéseket kikerüljék.

A vasárnap bennünket azon nyugalomra emlékeztet, melyet az ember a paradicsomban élvezett s mint a nyugalom napja, egyszersmind előképe azon nyugalomnak és ünnepnek, melyet az üdvözültek az egész örökkévalóságon át fognak megülni.⁷³ De hogy juthatna a boldog nyugalom örök hazájába az, ki e nyugalom előképét, a vasárnapot, tekintetbe nem vette? hogyan tarthatna igényt a mennyei örök javakra, ki azoknak szeretetéből egy pár fillérről sem akart lemondani, hanem miattuk vasárnap is dolgozott? – Kik az Urat itt meg nem akarták tisztelni az ünnep megülnéje által, nem méltók arra, hogy az Úr nekik a mennyekben ünnepet készítsen; azok nem fognak a mennyei ünnep helyére, a mennyei boldogságba jutni.⁷⁴)

2. *Fölötte méltatlanul jár el az, ki a vasárnapot munkával megsérti.* Miután ugyanis testéről hat napig gondoskodott és miatta fáradozott; halhatatlan lelkének gondozására egy napot sem akar fordítani. Pedig a dolog rendje úgy követelné, hogy lelkünkre még többet adjunk, mint testünkre. Lelkünk végtelenül értékebb testünkénél; hisz az emeli az embert a többi teremtmények fölé, az kölcsönöz lényének valódi méltóságot, az van főképp az örök életre rendelve, amiatt halt meg Istennek fia. S te miatta azt az egy pár fillért sem akard feláldozni, melyet vasárnapi munkád által szoktál szerezni?!

3. *Ki a vasárnapot megszegi, a hit lerontásán dolgozik.* – Ki a vasárnapot megüli, az a keresztény hitet nyilvánosan bevallja. Az által tanúságot teszünk arról, hogy Istenben, a teremtésben, a megváltásban és a megszentelésben hiszünk. Sőt midőn a nagy áldozaton, a szentmisén, megjelenünk s az Úr szolgájának szavait meghallgatjuk, nyilvánosan az egyház híveinek valljuk magunkat. S a közvélemény is valóban azt tartja, hogy az nem jó katolikus, ki a vasárnapot meg nem üli. Ki vasárnapokon a templomból elmarad, ki dolgai után lát, mintha csak köznap volna; az határozottan rossz katolikus.

A vasárnap megülnéje szoros összefüggésben áll a katolikus érzülettel és hitérettel. Az előbbi hőmérője az utóbbinak. Minél alaposabb vallásosságú a nép, annál lelkiismeretesebben tartja meg a vasárnapot. De ahol egyszer a vasárnapot nem veszik nagyba, azon vidéken a hit már nem igen otthonos és nemsokára teljesen elenyészik. Mert helyesen mondja Gaume: „Nincs semmi hit vallás nélkül és a vallás nem áll meg a vasárnap megszenteltetésével mellett.” – Belátták ezt a francia nagy lázadás szerzői is 1793-ban, s azért dolgoztak oly

⁷² S. Greg. Theoph. Serm. 37.

⁷³ Vö. S. Thom. i. h. a. 4, ad 1.

⁷⁴ Zsid 4,4–10.

eréllyel a vasárnap eltörlésén. – Jaj azoknak, kik most is a siralmas állapot előidézésében rossz példájuk által a gonosz szellemnek kezére dolgoznak!

4. A vasárnap megszenteltetésére *valódi lázadás Isten ellen*, mely kétségtelenül iszonyú szerencsétlenségeknek okozója. Minden hét kezdetén a polgárok, hivatalnokok, tisztek, iparosok, munkások és kereskedők nagy tömege Isten ellen kel s eszeveszett dölyfösséggel legszentebb parancsát megveti. Ünnepelesen szól a harang s mindenkit Isten tiszteletére, a vértőlküli áldozatnál való megjelenésre, az üdvözítő Jézusnak s majdan az emberek bírójának imáadására hív; – azonban mindenfelé terhes szekerek dörögnek, mindenfelé munkások és kézművesek sűrögnek, az iparosok mindenütt a műhelybe, a hivatalnokok az íróasztalhoz sietnek, nem érnek rá, hogy az isteni szolgálaton megjelenjenek. S ha az elvégződött, akkor már van idejük; rohannak is a vendéglőbe, a színházakba, a vidékre s kicsapongásaiknak fáradságait hétfőn nyugosszák ki. – Mintha csak Istennel dacolni akarnánk és parancsaiból gúnyt akarnánk üzni. Azt gondold, kedves olvasóm, hogy Isten ezen elvetemedettséget mindig tűrni fogja?!

5. Oh szerencsétlen ember! *hiszen te megrabolod az Istent* szent napjától, midőn azt munkáddal megbecszteleníted, midőn azt saját dolgainak végzésére fordítod.⁷⁵ Te elfordulsz s megváltasz Istentől, a szentek közösségétől és az üdvözülendők családkörétől, mely vasárnap a templomban gyülekezik össze. – A levél, mely a fáról lehull, nem esik le saját hibájából, de te tulajdon vételked által szakadtál le a megváltás életfájáról. A féreg, melyet eltiporsz, nem hal meg önszántából, de te saját bűnöddel tiprod el lelkednek üdvét. A levél s a féreg jelenlétével dicsőíté Istent, ellenben az ember megveti őt s vakmerően megszenteltetését a vasárnapot, ellene és saját üdvé ellen a legátkosabb merényletet követi el.

Büntetések

Szörnyű büntetésekkel fenyegeti Isten azokat, kik az általa parancsolt ünnepeket munkával megszenteltetik. Halljad csak mit mond! „Tartsátok meg szombataimat ... De ha rám nem hallgattok ... hamar meglátogatlak titeket szükséggel és hőséggel, mely megrontsa szemeiteket, és elemésszen titeket. Hiába vetek magot, az ellenség fogja megemészteni... olyanná teszem fölöttetek az eget, mint a vas, és a földet, mint az érc. Munkátok hiába fog esni, a föld nem hoz termést, sem a fák gyümölcsöt nem adnak ... és rátok bocsátom a mezei vadakat, melyek megemésszenek titeket és barmaitokat... mirigyhalált bocsátok közétek, ... és elpusztítom földeteket... Akkor a föld kedvére tart majd nyugalmat pusztaságának minden napjain át, ... és megnyugszik pusztaságának szombatain, mivel nem nyugodott meg szombataitokon.”⁷⁶ – Más helyütt pedig így szól: „Ha pedig nem hallgattok engem, hogy megszenteljétek a szombatnapot, és hogy ne hordjatok terhet és ne vigyetek be Jeruzsálem kapuin szombatnapon: tüzet gyújtok az ő kapuibán, mely megemészti Jeruzsálem házait és nem fog eloltatni.”⁷⁷ Így fenyegetőzik azon város ellen, melyet különben annyira kedvelt. – Más alkalomkor is a próféták által a szombat megszenteltetésére fölött panaszkodván, mondja, hogy bosszankodását kiönti azokra, kik ünnepeit megfertőztetik s haragjának tüzével fölemészti őket.⁷⁸

Isten azonban nemcsak fenyegetett, de határozott büntetést is szabott e parancsának megszegőire. „Tartsátok meg szombatomat, mond Ő, mert szent az nektek; aki azt megfertőzteti, halállal haljon meg; aki dolgozik azon, irtassák ki lelke az ő népe közül. Hat

⁷⁵ Segn. i. h. 312 lp.

⁷⁶ Lev 26,14–35.

⁷⁷ Jer 17,27.

⁷⁸ Ez 22,8; 20,13–26.

nap dolgozzatok; a hetedik nap szombat, az Úrnak szent nyugalma. Aki dolgot tesz az napon, haljon meg.”⁷⁹

1. S hogy ez nem volt merő ijesztgetés, mutatja Mózes negyedik könyvében előforduló példa: „Lőn pedig, midőn Izrael fiai a pusztában valának, egy embert találának, ki fát szedegetett szombat napon; és elvivék őt Mózeshez és Áronhoz és az egész sokasághoz; kik tömlöcbe zárák őt, nem tudván, mit kell vele cselekedni. És mondá az Úr Mózesnek: Halállal haljon meg ez ember, kövezzék meg őt az egész nép a táboron kívül. És midőn kivitték őt, megkövezék, és meghala, amint az Úr parancsolta vala.”⁸⁰

S ne gondold, hogy Isten, ki az ünnep megsértését egykor ily szigorú büntetésekkel fenyegette, most már e dologban enyhébbé lett. Isten nem változik ítéleteiben. Olvasd csak a történelmet s látni fogod, mily gyakran bünteté ő azokat, kik vasárnap vagy ünnepeken dolgozni merészkedtek s haragra gerjesztették.

En elborzadok, midőn azt olvasom, hogy bizonyos helység lakosai megszeztelenítván a vasárnapot, mezőn dolgoztak; de azalatt otthon mindenük a lángok martaléka lett.⁸¹

Elborzadok, midőn azt olvasom, hogy bizonyos asszonynak vasárnap fonás közben kezei megmerevedtek,⁸² – a másiknak, ki kenyeret akart sütni, karjai elégték.⁸³

Elborzadok, midőn azt olvasom, hogy a munkást, ki földet akart ünnepen a gödörből kapálni, a leomló föld agyonnyomta.⁸⁴

Elborzadok, midőn azt olvasom, hogy a szolgát az ökrökkel együtt a villám halálra sújtotta, éppen midőn vasárnap az ekét a földbe eresztette.⁸⁵

Fájdalom és szomorúság fogja el az ember szívét, midőn látja, hogy a vasárnapot oly sokan megszeztelenítik s Istent a büntetésre mintegy kényszerítik. Csudálandó Isten türelme, hogy nem gyakrabban szór villámokat a vakmerő istentelenek fejére, kik nyílt és világos parancsát megszegik.

2. 1861-ben január 27-én vasárnap Turinban az új országház építésekor következő két szerencsétlenség történt. A turini kormány ugyanis vasárnapokon is dolgoztatott. Délután körülbelül két óra lehetett, midőn bizonyos munkás, ki igen ügyes és tevékeny volt, a keresztgerenda áthidalásával foglalkozék, véletlenül egy deszka elsikamlék s a szerencsétlen, egyensúlyt veszítve, három emeletnyi magasságból a földre zuhan. Borzasztón megcsonkítva, iszonyú kínok közt Szent Mauritius kórházába vitették; de alig érkezek oda, azonnal meghalt. – Nem telt el fél óra, midőn új szerencsétlenség adta elő magát. Egy másik munkás az épület belsejében azon gerendánál dolgozott, melyre a korona-gyertyatartó volt elhelyezendő. Egyszerre csak kisikamlék s leesik. A súlyosan megsebesültet a Szent János kórházba vitték, hol másnap reggel meghalt. Ez utóbbi még csak öt nap óta volt a kormány e munkájánál. – „Végre is mit nyer az ember, ha vasárnapon dolgozik?” volt a jelenlevők közül soknak a kérdése; s e kettőnek szerencsétlensége által meghatva távoztak haza.⁸⁶

3. „L' unità cattolica” című lap írja, hogy C-ben, Novara tartományban, egy paraszt egészséges és erős leányának megparancsolá, hogy gabonáját vasárnap csépelje ki s hétköznap majd napszámba menjen. 1864-ik év július 17-ike volt. Csodálatraméltó, hogy a leány ugyanazon este nagyon erős főfájást kapott, melynél fogva éjfél után már a halál martaléka volt.⁸⁷

⁷⁹ Kiv 31,14–17.

⁸⁰ Szám 15,32–36.

⁸¹ Belluac lib. II. c. 11.

⁸² Bolland. Jan. 17. Sz. Sulpitius életében.

⁸³ S. Bonav. in vita s. Franc. p. 5.

⁸⁴ S. Greg. Turon. De gloria Martyrum, lib. I., c. 15.

⁸⁵ Baron ann. 993, n. 8. – Belluac. Spec. hist. lib. 27, c. 41.

⁸⁶ „Apologeta,” 1861, 6. sz.

⁸⁷ Idézi „Südtirol. Volksbl.” 1874, 64. sz.

4. A Rajna jobb partján fekvő D-i plébániában, melyben körülbelül 550 katolikus sok protestáns közt szétszórva lakik, néhány év előtt a következő eset fordult elő. A katolikusok bizonyos ünnepén, melyet a protestánsok meg nem ülenek, egy földművelő, ki saját felfogású katolikus volt, kora hajnalban befogván ökreit, a helyett, hogy templomba ment volna, a mészégetőhöz hajtott azon szándékkal, hogy egy szekér meszet szállítson haza. Útjában a templom közelében haladott el, de ez alkalommal nem is nézett feléje: szekerét megrakja s vígan indul hazafelé. Minden a maga rendjén megy egészen a templom környékéig. Talán azt számítgatta magában a szegény ember, mily hasznót fog húzni abból, hogy isteni szolgálat helyett kenyérkeresete után látott és jóval bölcsebbnek képzelte magát együgyű szomszédjainál, kik templomba mentek. Az ily tudákos földművelők csodálatos büszke gondolatokat táplálnak agyukban, főleg ha megtanulták túltenni magukat a – kátén. – Alig három percnyi távolságra a templomtól, ökre rögtön megáll, néhányszor bólint nehéz fejével s végre összeroskad a járomban. Felkelésről szó sem lehetett, bármennyire erőlködött is a földművelő, hogy a szegény állatot felráncigálja; az ökör meg volt dögölve. Képzelné lehet a földművelő ijedségét, aggodalmát és zavarát, ki majdnem kétségbe esve állott döglött ökrénél. – Nem esetleg, de maga idején történt ez, éppen akkor, midőn az isteni szolgálatnak vége lévén az egész közönség a templomból kifelé tódul s leghátul a plébános is lassan előlép. Néhány pillanat, s az egész község körülállja a szerencsétlen földművelőt. Nem gúnyolták ugyan, hanem elég fennhangon mondtak a körülállók, hogy szerencsétlensége nagyban hasonlít Isten büntetéséhez, s hogy szükség nélkül megszentésteleníté az ünnepet. Nem is mert a pór ellentmondani, mert minden furfangos tudákossága, melyet különben minden alkalommal fitogtatott, cserbenhagyta. – Az egész község Isten intő ujjának vette ezen ember esetét.⁸⁸

5. Az nem igaz, hogy azok sorsukon könnyítenek, kik vasárnapi munka által akarnak magukon segíteni. Kézzelfogható példa, számtalan közül, a következő is. – Bizonyos hegység közt még pünkösdkor is nagy hó borította el egyszer az egész tájat és lenyomta a vetéseket. Egy család a dolgon segíteni akarván, kiment a mezőre, nagy fáradsággal lerázta a vetésekről a havat s a gabonát felemelgette. Elérkezett azután az aratás ideje s íme! ki a vasárnap megszentéstelenítése által akart magán segíteni, egy marok gabonát sem szedett össze földjeiről; a kalászkok megfagytak s üresek maradtak, míg az egész határon bő volt a termés, dacára a nagy hónak. – Magam láttam.

Soha sem lehet áldás azon, mit az ember Istentől elrabolt ünnepen vagy vasárnap szerez. Magam láttam.

6. Grugdorf S. J. hithirdető a Filippini szigeteken, mint szemtanú a következő eseményt beszéli el. – Egyik vasárnapon beteghez menvén, a tengerparton néhány indiánra akadtam, kik községemhez tartoztak s ott csolnakaikat javígtatták. A vasárnap megsértőit természetesen szeretettel és komolyan megintettem. De ők hidegen, sőt durván azt felelték, hogy bizony nekik ez így tetszik s nem is hagyják a munkát abba. E szavak hallatára szívem nagyon elszomorodott. – Miután a beteget a szentségekkel elláttam s megvigasztaltam, néhány óra múlva ugyanazon úton hazafelé indultam. A vasárnap megszentéstelenítőit már e rövid idő alatt elérte Isten büntető ostora. Tűz ütött ki azon indiánok egyike kunyhójában s nem csak mindnyájuk kunyhóit, hanem fészereiket, takarmányukat, élelmiszereiket s az említett csolnakaikat is fölemészté.

⁸⁸ „Pusterthaler Bote.” 1858. Idézi Viszolojszki is.

Végszó

Úgy gondolom, kedves olvasó, nem szükséges többet szólanom; mert ha szemeid előtt lebeg az, hogy a hét egy napjának megülnését maga az Isten rendelé, rendelé pedig a legméltányosabb okoknál fogva, hogy neki a kellő tiszteletet megadjad, hogy saját lelkednek üdvét gondozzad; ha szemeid előtt lebeg az első keresztények példája a vásár- és ünnepnapok megszentelésében; ha fontolóra veszed azt, hogy mily nemesítő hatással bír mindenkire, sőt egész nemzetekre és az egész emberi társadalomra a vasárnap megülnése, – nem fogsz többé a fölött csodálkozni, hogy az Egyház azt oly állhatatosan sürgeti: hisz saját hasznodat és jólétedet akarja, mert azon rettenetes büntetéseket akarja tőled távol tartani, melyekkel Isten a vasárnapok és más ünnepek megszenteltelénítőit sújtja.

Ne tekints tehát másokra, hanem tégy úgy, amint Isten akarja s amint Egyháza parancsolja, tartsd meg szentül a vasárnapokat és ünnepeket s Isten áldása lesz házadon és munkádon. Úgy legyen!

A. M. D. G.